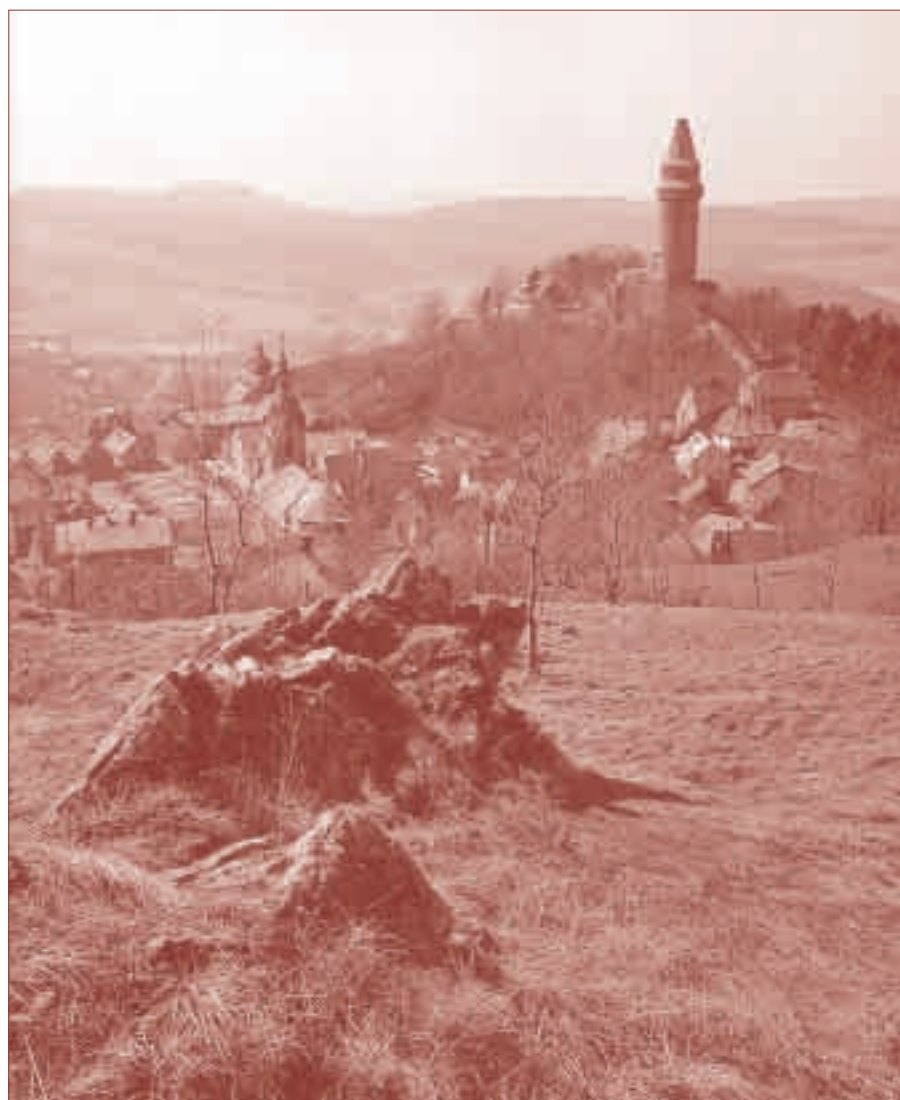

*Zpravodaj
města Štramberka*

3/2005

O B S A H

<i>Vojtěch Petráš</i> Štramberk — Jaroňkova ulička, perokresba, 1993	titulní strana obálky
<i>Autor neznámý</i> Štramberk, pohled od Bílé hory	2. strana obálky
<i>Věra Michnová</i> Zprávy z radnice	4
Jak jsme společensky a kulturně prožili třetí čtvrtletí 2005	5
Dny evropského dědictví ve Štramberku	7
<i>Pověsti o Štramberku</i> Ze sbírek p. učitele Cyrila Hykla vybrala Anežka Jalůvková	8
<i>Tomáš Žerdík</i> Kronika Tomáše Žerdíka ze Štramberka 1790—1873 (soukromá sbírka, přepis Mgr. Zd. Genserková), část IV.	10
<i>Martin Bár</i> Kronika Martina Bára ze Štramberka 1701—1863 (SOka Nový Jičín), část IV.	13
<i>Bohumil Kresta</i> Poznámka k novodobým dějinám hřbitova ve Štramberku	15
<i>PhDr. Anička Hřčková</i> Světci a světice v lidové kultuře, část IV	16
<i>K. J. Maška</i> Pravěké nálezy ve Štramberku, část IX	18
<i>Josef Adamec</i> Štramberk a německá okupace, část II.	20
<i>Bohumil Kresta</i> Patron štramberských kamenářů	22
<i>Bohuslav Kresta</i> Páter Šuránek — dělník, část I.	24
<i>Josef Adamec</i> Vladimír Baar	26
<i>Bohumil Kresta</i> Co čeká ještě ve Štramberku na probádání?	29
<i>Zdeněk Bár</i> Z Kroniky Svazu skautů R. Č. S. Štramberk, 1. oddíl, část II.	30—31
<i>Pamětní list</i> u příležitosti obnovy kamenářské kapličky sv. Jana Křtitele	4. strana obálky

ZPRAVODAJ MĚSTA ŠTRAMBERKA č. 3/2005

Zodpovědný redaktor: Aleš Durčák. **Redakční rada:** Karel Hřček, PhDr. Anna Hřčková, Bohumil Kresta, Josef Marek, Věra Michnová, Mgr. Jana Milichová a Vojtěch Petráš. **Jazykové korektury:** Aleš Durčák. Copyright si podržují autoři, kteří rovněž ručí za věcnou správnost jednotlivých příspěvků. Redakce si vymezuje právo stylistických úprav a krácení textu. Nevyžádané materiály zůstávají součástí archivu ZMŠ. Adresa redakce: Muzeum Zdeňka Buriana, Náměstí 456, 742 06 Štramberk, tel.: 556 852 240, e-mail: mzb@stramberk.cz. **Vydává:** Městský úřad Štramberk (tisk povolen rozhodnutím č.j. 1217/94–RR–408 referátu regionálního rozvoje Okresního úřadu v Novém Jičíně dne 3. 11. 1994). Vychází: 4× ročně. **Výroba:** Tiskárna a nakladatelství *Beatrix*, Dobrá. Září 2005.

Zprávy z radnice

Věra Michnová

V našem městě se pořád něco děje. Díky rozrůstajícímu se cestovnímu ruchu, nedostatku parkovacích míst a neukázněnosti některých mototuristů vznikají problémy na území našeho města. Je to závažná problematika s řešením na několik příštích let. Vážně se tím zabývá komise rozvoje a dopravy i rada města. S tím samozřejmě souvisí i pokračování realizace průtahu městem 2. etapa s tím, že se jedná o zlepšení dopravní dostupnosti k turistickým objektům jako předpoklad rozvoje místního podnikání.

Pokračuje II. etapa rekonstrukce ZŠ a tělocvičny. Nyní se zatepluje spojovací krček mezi školou a tělocvičnou, učebna biologie, byla provedena výměna oken, bude se pokračovat ve výměně topení, opravě střechy na ZŠ a částečné úpravy suterénu ZŠ.

V letošním roce by měla být dokončena přestavba bývalé svobodárny čp. 751 na Bařinách.

Kotouč, spol. s r.o. Štramberk nabídla městu odprodej budovy MŠ na Bařinách, záměr odkoupit byl potvrzen i zastupitelstvem města s tím, že se musí dopracovat smlouva o prodeji i nájmu okolních pozemků.

Byla řešena petice občanů Kopce a Náměstí kvůli nadměrnému hluku některých akcí firmy Šmíra–print, s.r.o. Ostrava a uzávěře Náměstí při těchto akcích. Byl podepsán dodatek k již podepsané dohodě o spolupráci v oblasti kultury a cestovního ruchu mezi městem a ostravskou firmou a zveřejněna odpověď starosty města ing. Jana Sochy. Osobním příslibem jednatele firmy ing. Pavla Šmíry zveřejněným ve Štramberských novinkách by měly skončit veškeré kontroverzní akce na Náměstí.

Neustále se hledá nejlepší a nejlevnější varianta rekonstrukce koupaliště na Libotíně. Ale konečně nehrozí aquapark a budeme mít nejkrásnější přírodní koupaliště široko daleko. Počítá se s nějakými technickými úpravami čističky a přívodu vody, opravou vany a budov. Potěšující zpráva pro všechny milovníky starého koupaliště a konzervativce, ovšem rána pro přívržence a stoupence moderního aquaparku.

Co se opravdu pořád nedaří, to je odprodej bývalé Oční léčebny. Dokonce se město zúčastnilo v září veletrhu nemovitostí v Ostravě, ale ohlas zatím žádný.

2. října navštíví naše město další z řady ministrů a to ministr pro místní rozvoj Radko Martínek v rámci akce pořádané Českou centrálou cestovního ruchu „Kudy z nudy“, nad kterou převzal patronát a jedná se o to, že kdo navštíví nejvíce vytipovaných rozhleden v ČR může vyhrát docela pěkné ceny. Projekt se jmenuje „Rozhlédněte se doma“. Mezi 10—12 hodinou bude v areálu hradu diskutovat s turisty a pozvanými hosty a také vystoupí na Trubu, aby splnil slib.

Jak jsme společensky a kulturně prožili

3. čtvrtletí roku 2005

Věra Michnová

Červencové události jsme zahájili závěrečnými akcemi Týdne se Zdeňkem Burianem v rodném kraji, a to 1. července „Konferencí o životě a díle Zdeňka Buriana“ v Kulturním domě na Náměstí a současně s konferencí probíhala výstava nejlepších dětských prací z výtvarných soutěží v Žerotínském zámku v Novém Jičíně a v Kulturním domě ve Štamberku.

2. července v Novém Jičíně byl zakončen Týden se Zdeňkem Burianem v rodném kraji sběratelskou burzou.

3. července v Národním sadu zahrál Swingový orchestr Bedřicha Pukovce pod taktovkou Zdeňka Pukovce. Promenádní koncert byl skvělý a přišlo hodně diváků.

Odpoledne 5. července probíhaly na Náměstí Cyrilometodějské slavnosti pořádané firmou Šmíra–print, s.r.o. Ostrava. Počasí přálo a tak bylo na Náměstí plno.

A večer 5. července v době od 20 do 24 hodin se mohli všichni, kteří se nebáli, zúčastnit „Čarovné noci na hradě Štamberku“. K vidění byla strašidla a různé jiné podivné postavy a živly, podávalo se čarovné občerstvení a kdo měl zájem, mohl si prohlédnout z Trúby noční Štamberk. Akci pořádal Technoprojekt, a.s. Ostrava ve spolupráci s divadelními spolky Divadla pod věží, DS Kotouče a také komise kulturní a cestovního ruchu města Štamberka.

10. července přišlo, a tak jsme museli zrušit koncert country skupiny Ranec z Nového Jičína.

16. července pořádala restaurace na Bařinách letní country večer se skupinou Cizinci.

17. července v amfiteátru vystoupilo Pěvecké sdružení Koprivnice a také jejich vystoupení začalo malou dešťovou sprškou, ale nakonec vše dobře dopadlo. Koncert byl opravdu vydařený.

Na 24. července jsme si pozvali folkovou skupinu Svítání z Brna. Snad to, že jsme vybírali vstupné, mnohé návštěvníky odradilo. Škoda, jejich profesionální vystoupení a krásné autorské písně si poslechly opravdu jen necelé tři desítky lidí.

V sobotu 30. července jste měli možnost navštívit buď lidový jarmark na Náměstí, který pořádala firma Šmíra–print, s.r.o. Ostrava nebo zavítat na hrad Štamberk, kde v průběhu celého dne koncertovali konzervatoristé a tuto akci pořádal Technoprojekt, a.s. Ostrava a večer jste se mohli pobavit na dalším letním country večeru na hřišti na Bařinách.

31. července pokračoval na Náměstí lidový řemeslný jarmark. Počasí bylo opravdu parné, a tak lidé využívali více koupališť, přehrad a stínů zahrad.

Srpen jsme zahájili hned několika akcemi najednou. A to 6. srpna v 10 hodin. byla zahájena vernisáž 2. jubilejní výstava ke 100. výročí Zdeňka Buriana ze sbírek Památníku národního písemnictví „Knihy džunglí — J. R. Kipling, D. G. Mukerji a L. Rousselet v díle Zdeňka Buriana“. V odpoledních hodinách na hradě propukl Den s Generali Pojišťovnou, přes poněkud zmatený začátek nakonec akce dopadla dobře. Byla věnována především dětem a těm se na hradě určitě líbilo. A ten samý den, tedy 6. srpna, pořádali na farní zahradě štamberští holubáři Tradiční holubí hody.

7. srpna nám zahrála Slezská kapela z Kravař. Koncert visel na vlásku, protože ještě ve čtvrt na tři zuřila pořádná bouřka. Nakonec se počasí ustálilo, ale určitá nejistota ovlivnila návštěvnost koncertu. Je to velká škoda, protože hráli skvěle.

13. srpna pořádala firma Šmíra–print, s.r.o. Ostrava II. ročník Štamberského pomeranče, což byla akce pro cyklisty a otevření „Mlýnské cyklistické stezky (z Kozlovic do Štamberka)“. Večer pořádala restaurace na Bařinách další ze svých letních country večerů se skupinou Cizinci.

14. srpna na promenádním koncertě v Národním sadu vystoupila Javořinka, dechový orchestr z Lichnova. Byl krásný den, přišlo hodně lidí a koncert byl bezvadný.

Zato další neděli, 21. srpna, nás počasí zaskočilo. OP Jazz band z Kopřivnice přijel, nachystal se k vystoupení a začalo pršet, čekali jsme až do půl čtvrté, zda déšť neustane. Ustal, ale až ve čtyři, kdy už byli hudebníci i s nástroji pryč. To, že nemáme zastřešený prostor pro vystupující, je opravdu dost závažné. Letos jsme kvůli tomu museli odvolat tři koncerty a dva další měly namálež.

25. srpna jsme nadšeně očekávali příjezd folklórního sdružení Makryany z Řecka. Nebudete tomu věřit, ale měli začínat v 18 hodin a začali až skoro ve 20 hodin. Mohu vám zodpovědně říci, že mi ty dvě hodiny, kdy jsem pendlovala mezi Náměstím a amfiteátrm a vyhlížela autobus s cizinci, připadaly jako věčnost. Koncem srpna už se docela brzy začíná smrákat, a tak když konečně vyběhli mladí a krásní Řekové na plac, skoro jsme je neviděli.

Ale jejich spontánní vystoupení, hezké kroje a cizokrajná krása strhla obecenstvo. Nakonec pozvali diváky mezi sebe a učili je „hezky řecky tancovat“. Ale všechna čest divákům, vydrželi tam ty dvě hodiny skoro všichni. Za což jim děkuji.

26. srpna sehrál DS Kotouč reprizu divadelního představení Brouk v hlavě od G. Feydeaua v amfiteátru pod věží.

27. srpna se mohli děti rozloučit s prázdninami na Libotíně, kde pro ně manželé Švarcovi připravili různé atrakce, soutěže a bohaté občerstvení.

28. srpna jsme pozvali v náhradním termínu country skupinu Ranec z Nového Jičína. Myslíte že hráli? Nehráli. Opět lilo jako z konve. Později sice přestalo pršet, ale už se nedalo nic dělat. Alespoň na hradě dopadlo dobře. Rozloučení s prázdninami na strašidelném hradě, kde odpoledne byly pro děti připraveny soutěže a za asistence strašidel se děti dobře pobavily. Na organizaci akce se podílel Technoprojekt, a.s. Ostrava, DDM Štamberk a Kopřivnice a komise mládeže, sportu, využití volného času a školská. V podvečer se ti starší mohli pobavit a zatančit si na letním večeru na hradě při programu Krasosmutnění za letními láskami s hudební skupinou Radeg, kterou pořádal Technoprojekt, a.s. Ostrava. Obě akce byly hojně navštíveny a všichni byli spokojeni.

Technoprojekt spolu se zahrádkáři z Kopřivnice uspořádal Jiřinkovou slavnost na hradě, což byla výstava podzemních květin v Jaroňkově útulně a probíhala ve dnech 3.—4. září.

4. září jsme ukončili Štamberké kulturní léto koncertem Sdružení hudebníků dechového orchestru města Štamberka. Den byl jako malovaný, hojná účast a skvělý koncert. Krásná tečka za bohatým kulturním programem letošního podivného léta.

10. září pořádala firma Šmíra—print., s.r.o. Ostrava na Náměstí Štamberké pивní slavnosti s bohatým programem. Návštěvnost byla velká, počasí bylo nádherné, lidé byli spokojeni, ale došlo k porušení smlouvy ze strany pořadatele, protože hudební skupina Cizinci hrála v době pořádání mše v kostele. Zbytečná nepřijemnost.

Ve dnech 17.—18. září jsme v našem městě slavili Dny evropského kulturního dědictví (o této akci dále samostatný článek). Počasí nám moc nepřálo, hlavně v sobotu, ale přesto naše město navštívilo během těchto dvou dní přes tisíc turistů.

23. září se všichni odváží, rodiče i děti, mohli zúčastnit dobrodružné hry na Kotouči Cesta za neadertálcem, kterou pořádal DDM Štamberk ve spolupráci s komisí mládeže, sportu, využití volného času a cestovního ruchu. Celkem opravdu dobrá účast — 300 lidí.

24.—25. září firma Šmíra—print, s.r.o. Ostrava přilákala na Náměstí na Burčákové slavnosti přes tři tisíce lidí. Po oba dny hrála na Náměstí cimbálová muzika a prodával se burčák různých chutí a za různé ceny. Ale na lidech byla vidět spokojenost. Babí léto se ukázalo v plné síle a kráse. Vydařený víkend.

28. září slavíme Václava. Jednota Orel měla svou tradiční Svatováclavskou pouť jako každoročně se mší v kostele, poutí k soše sv. Václava na Kotouči a nakonec slavností v Kulturním domě.

Tak skončilo naše putování společností a za kulturou ve 3. čtvrtletí. Přeji všem ještě nějaké ty dozvuky babího léta a hodně sil do nadcházejícího podzimku.

Dny evropského dědictví ve Štamberku

Věra Michnová

Dny evropského dědictví (European Heritage Days — EHD) každoročně v měsíci září otevírají brány nejzajímavějších památek, budov, objektů a míst, včetně těch zčásti nebo zcela nepřístupných. Cílem je hledání a seznamování s kořeny naší, evropské civilizace, ale i světové. Proto se pořádají doprovodné akce, jako přednášky, koncerty, městské slavnosti.

V české republice se EHD pravidelně konají od roku 1991 v první polovině září. Garantem je Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska. SHD vždy ve spolupráci s jedním z členských měst pořádá národní zahájení. Letos hostitelem Národního zahájení Dnů evropského dědictví (EHD) se ve dnech 9. a 10. září stala Chrudim. Národní téma roku 2005 bylo „Nový život v historickém prostředí“. My jsme se rozhodli nabídnout k prohlídce naše památky a zajímavá místa ve dnech 17.—18. září. Bylo zajištěno otevření a vstup zdarma na hrad Štamberk s věží Trúbou, do Muzea Zdeňka Buriana, Muzea Novojičinska, zájemci mohli nahlédnout do pivovarské studny na Náměstí, navštívit přírodní amfiteátr a vystoupat po příkrých dřevěných schodech na starou věž a podívat se do jeskyně Šípka na Kotouči. Kromě toho byla zpřístupněna Radvanická štolu Vědeckého výzkumného ústavu uhelného z Ostravy Radvanic na Horečce, kde každou lichou hodinu byly ukázky výbušnosti mouky, uhelného prachu a pilin. Kromě toho bylo v areálu připraveno i občerstvení a reprodukováná hudba.

Město ve spolupráci s členy komise kulturní a cestovního ruchu, hudební skupinou Ogaři a Skupinou scénického šermu Allegros připravilo doprovodný program a letáčky k této akci.

Josef Hrček, člen komise kulturní a cestovního ruchu, připravil pro zájemce ukázkou, jak se dříve vrtaly dřevěné vodovodní roury určené na svod vody obrovským nebozezem, se kterým vrtání prováděli čtyři silní muži. Dále byla připravena situační mapa s označením, jak se voda sváděla od pramene na Kopci do studny na Náměstí a jak byla dále vedena přes Horní Baštu do další studny na spojnici Horní a Dolní Bašty, protože na Horní Baště si lidé nebyli schopni vyhloubit studny, neboť základy jejich domů jsou ve skále. Studna na Náměstí byla zřejmě studnou obecní a později, když byl postaven na Náměstí pivovar a používal vodu z této studny, začali jí lidé říkat pivovarní studna. V letošním roce před zahájením EHD ve Štamberku studnu navštívili speleologové a provedli měření. V současné době je hluboká 7,6 m a široká 3,10 m. Ale podle historických pramenů by měla být hluboká 12 m, což svádí člověka k myšlence, co všechno musí být v nanosech ukryto za 600 let její existence. Tam budou určité ukryty poklady historické ceny, jak řekl Josef Hrček, studniční okovy, putny, mince, možná i jiné věci. Určitě by to stálo za výzkum. I speleologové nabízejí své služby, ale zatím na to nejsou finance. Členové komise a pracovníci oddělení kultury, sportu, využití volného času a cestovního ruchu měli střídavě služby na Náměstí u studny, v Muzeu Zdeňka Buriana a v amfiteátru se starou věží. Lidé se zajímali o všechno a tak ti, co měli službu, plnili funkce historiků a průvodců. Byli jsme připraveni i na průvodcovství větších skupin turistů po památkách, ale nikdo o tuto službu neprojevil zájem, tak byl odborný výklad poskytován jednotlivě na všech stanovištích. Určitě by tomu bylo jinak, kdyby počasí nestávkovalo.

Náš záměr byl oživit prostor amfiteátru v sobotu hrou a zpěvem hudební skupiny Ogaři. Ti měli připraveny místní štamberbské lidové písničky. Hudebníci se sešli, ale venku se nedalo hrát, jednak pršelo a jednak bylo dost chladno. Nakonec hráli v Jaroňkově útulně a sklidili pochvalu. Skupina scénického šermu Allegros předvedla ukázkou svého umění v neděli odpoledne v areálu hradu, kdy už přece jen bylo o něco tepleji a nepršelo.

Pracovník Městského informačního centra Jaroslav Němec a pracovník Muzea Zdeňka Buriana Aleš Durčák zpracovali letáčky k jednotlivým památkám a také další skupinu pověstí o Štamberku. Lidé si rádi berou tyto letáčky na kterých je stručná historie a popis památky a velmi je zajímají pověsti, které Aleš Durčák postupně z historických pramenů sbírá, shromáždí a zpracovává.

Mám-li se ohlédnout za tímto svátkem památek, mohu zodpovědně říci, že s výjimkou počasí se nám to podařilo důstojně oslavit. I přes nečas navštívilo naše město přes tisíc lidí během dvou dnů. Do příštího roku máme další plány a nápady, takže pokud se to podaří, bude to zase určitá změna a zajímavější náplň.

Pověsti o Štramberku

Ze sbírek p. učitele Cyrila Hykla vybrala Anežka Jalůvková

POKLAD NA JUROVĚ KAMENI

Plavající vidávali na Kotouči na jaře oheň a tam na tom místě je prý velký poklad. (*Písnička Hořela lípka plamenem*). Staříčský hajný také o tom pokladu slyšel a když tam uviděl oheň, vzpomněl si na poklad, který prý je ve velké bečce plné peněz, na níž seděl černý kocour, kterému z očí sršely blesky jako ďáblůvi. Hajný rychle hodil širák na oheň a chtěl se pak pokladu zmocnit. Hajného z kocoura pojala hrůza, že ho chce kocour zničit, zakřikl a v tom okamžiku zmizel kocour i bečka s penězi. Udivený hajný probudiv se z leknutí, nyní teprve si uvědomil, že chybil. Podle staré pranostiky se do ohničku hodí klobouk, nebo čepice, nebo drobtý chleba, nebo když ten, kdo první takový ohniček spatří, sám se naň položí tak, aby jej úplně zakryl, přitom však musí zachovati naprostý klid a mlčenlivost. A tak přišel starý myslivec Jura Fajda zapomenuv se domů bez pokladu a měl smutný Štědrý den. Od té doby říkával, že opatrnost je matka moudrosti.

PSI KOSTELÍKY

Na Kotouči byla (nyní již vylámaná) jeskyně se třemi otvory — tři kostelíky. Do této jeskyně se ukrývali pasáci, když pásli na stráni kozy. Pasáky v jeskyni nebylo vidět, oni tam leželi, neb si hráli a o kozy se starali psi. Ovcáků nebylo vidět, byl slyšet vždy jen štěkot psů, takže se zdálo, že jeskyně je jen obydlena psy a proto ji nazvali „Psi kostelíky“.

O PŮVODU NÁZVU ŠTRAMBERK

V díle svém: „*Od kdy jsou Slované ve střední Evropě*“ dotvrzuje Martin Žunkovič četnými důkazy, že náš rod byl již dlouho před Kristem v našich krajích starousedlým.

Vysvětluje, jak mnohé původní názvy staroslovanské byly v pozdějších dobách německými přistěhovalci k nepoznání pozměněny. Jest velmi pravděpodobné, že se tak stalo i se jménem Štramberk, vždyť pro jeho přední část, která vznikla zkomolením slova Strahlen, není rozumného výkladu. Mile nás překvapí, hledáme-li původ slova ve staroslovanském jazyku. Hora Kotouč a Zámecký vrch, mezi nimiž Štramberk jest rozložen, mají příkré stráně spadající k Sedlničce, pod nimi se vinoucí. Naši předkové svými názvy správně vystihli povahu a tudíž v tomto případě nazvali Strm-berg, t.j. strmý, příkrý břeh. Tento název pozměnili si pak Němci na Strahlenberg čili Štramberk.

JAK SE ČERNOKNĚŽNÍK ODMĚNIL CHUDĚ ŽENĚ

Jednou šla chudá žena do hory na roští. Co tak sbírala, zjevil se jí černokněžník a žádal ji, aby mu potiskala (hledala vši). Žena uposlechla a když byla hotova, brala se domů. Černokněžník jí nasypal plnou zástěru březového listí. Žena strachujíc se, aby jí černokněžník nepoškodil, přijala mlčky tento zvláštní dar a pospíchala domů. Cestou se jí zdálo, že listí je neobyčejně těžké a aby se jí ulehčilo, polovic ho odsypala. Ale jaký úžas se ženy zmocnil, když vysypávajíc zbylé listí viděla, že je to ryzí zlato. Radostí div neomdlela. Když se vzpamatovala, rychle utíkala k místu, kde listí vysypala, ale tam nebylo po ničem ani památky, Teď teprv viděla udivená žena, jakou odměnu za svou práci dostala.

POVĚST O PŮVODU KOTOUČE

Na Moravě žil mocný čaroděj Kotouč. Lid se ho velmi obával, neb byl zlý a krutý. Tento čaroděj si oblíbil krásnou princeznu Čekanku a chtěl si ji vzít za manželku. Princezna o zlém čaroději nechtěla ani slyšet a prosila dobré bohy, aby jí pomohli. Bohové vyslyšeli její prosbu a pronásledovali zlého čaroděje z místa na místo, takže nikde neměl stání. Ze zoufalství skočil do propasti nedaleko Štramberka a bohové jej zaházeli kamením, až vznikla z toho hora, kterou lid po zlém čaroději nazval K o t o u č .

ČERNOKNĚŽNÍCI

Největšími škůdci v dávných dobách byli černokněžníci. Byli prý to duchové, kteří se čas od času zjevovali v lidské podobě. Své drobné tělo si zahalovali dlouhou černou říznou. Hlavu mívali nepokrytou, dlouhé vousy byly naježeny, takže svým vzržením a ještě více škodolibým dováděním naháněli každému hrůzu. Bydleli v četných věžích (jeskyních) Kotouče, hlavně v Šípce. Odtud za temných nocí vycházeli do okolí, aby znepokojovali lid svými rejdy. Jednou se dali odvésti na Smolnou horu a od těch dob měli Štramberáci pokoj.

ČERTŮV KÁMEN (Váňův) U KOPŘIVNICE

Asi v polovici Bílé Hory — jižní svah — vyčnívá mezi poli osamocené skalisko známé v okolí: Čertův kámen. Je to skalisko vápencové, v němž byl v dřívějších dobách lom, takže je již o mnoho menší než byl původně a slouží teď jako cvičné středisko pro výcvik horolezců, jmenujeme toto skalisko Váňův kámen, nejspíš podle původního majitele.

Zajímavé jsou pověsti, které v okolí o tomto skalisku jsou rozšířeny. Uvedeme jednu v nářečí kopřivnickém, jak ji napsal dřívější řídící učitel v Kopřivnici, horlivý sběratel lidových písní L. Vícha.

„Kdysi v dědině Lidoňců (Lidoňec jest vesnice) byla krásna ženska. K ni chodil na galandu (námluvy) pan a to byl čert. Terezka něměla se ho jinak zbavit, tož mu slíbila, že si ho vezme, ež potече voda hore Lidoňcem, esli to čert uděla spíšej, ež kohut zakokrha. Čert, že to uděla. Pokupil po dědině všecky kohuty. Ale jedna stařenka měla pěkného kohuta a bylo ji ho líto, tož ho schovala pod necky (vydlabane z topoloveho dřeva, kupaly se v nich male děti a michalo se těsto). Kdýž čert myslel, že už není v okolu žádného kohuta, to se sebral a utikal na Kotuč. Tam pořad na každý prst jeden kameň a letěl s nima do Lidoňca a tak jich postavil, aby voda tekla hore. Jak jich hodně uložil viděl, že ešče kerysi chybi. Honem se pořad a letěl zpádkem, aby už to měl hotove, ale mila stařenka vypustila kohuta a ten zakokrhal. Čert šel právě po Vaňovej roli, kde právě oral pacholek se čtyřmi koňmi. Čert na ně hodil kameň a koně i s pacholkem su pochovani pod nim až do sudného dřia. A od te doby temu kamenu povědaju Vaňuw kameň“

O UDATNĚ MARYNĚ NA KOTOUČI

Dosud se říká jednomu místu nad lesem na Kotouči *Na mlýnici*. Místní pověst vypravuje, že před časem stával na Kotouči větrný mlýn, který náležel bohatému mlynáři. Ve mlýně sloužila silná, udatná Maryna. Jedné noci zaslechla u sklepa šramot. Tušila, že to budou jistě zloději. Popadla rýč a spěchala potichu do sklepa. A skutečně oknem do sklepa lezl zloděj. Maryna nemeškala a uryla zlodějovi hlavu a tělo pak vtáhla dovnitř. Tu se z venku ozval hlas: „Už?“ Maryna odpověděla hrubým hlasem: „Už.“ A tu už lezl druhý zloděj. Stalo se mu totéž, co prvnímu. Po opětném zvlábní: „Už?“ lezl třetí, čtvrtý, až dvanáctý. Tento lezl velmi opatrně, neb mu bylo divné, že neslyší žádný hovor svých druhů. Maryna jen škrábnutím jej poranila, neb rychle couvl a zvolal: „Však se ještě uvidíme!“ Od mlýna pak zmizel a Maryna pak loupežníky na Kotouči pochovala. Dále plynul čas ve mlýně, mlíva bylo dost. O udatnou dívku našlo se mnoho uchazečů, ale Maryně, ani mlynáři se žádný nezamlouval. Jednou přišel do mlýna pěkně oblečený pán a žádal mlynáře o Marynu. Mlynáři i Maryně se pán líbil, proto byla ujednána svatba. V stanovený čas přijel ženich na kočáře pro Marynu. Svatba měla být slavena v Místku. Mlynář za dobré služby dal Maryně míšek peněz. Při loučení řekl ženich mlynáři: „Však se ještě uvidíme!“ Ihned napadlo Maryně, že to bude jistě ten dvanáctý zloděj, který se chce pomstít. Po celou dobu jízdy držela peníze v rukou. Za jízdy spadl z hlavy ženichovi klobouk, Maryna uviděla na jeho hlavě jizvu, poznala v ženichovi skutečně dvanáctého zloděje a když se shýbl pro klobouk, nemeškala a okamžitě uhodila ženicha měscem po hlavě. Omráčeného pak penězi dobila, vzala opatřé a jela nazpět na Kotouč, kde dále s mlynářem hospodařila.

RAŠKŮV KÁMEN

Kdysi žil u hradu Šostýn v Kopřivnici jakýsi čaroděj. Ten se s čertem založil o 33 dukátů, že mu donese kus Kotouče, kde bude chtít. Čert sázku přijal. Šel na Kotouč, ulomil kus skály a donesl ho jenom tam. Jak čaroděj řekl: „Dost!“ čert kámen pustil a tím prohrál. Kámen padl do Raškovského lesa a je tam podnes. Je na něm zřízena Raškova vyhlídka.

Kronika Tomáše Žerdíka ze Štramberka 1790—1873

část IV.

(soukromá sbírka, přepis Mgr. Zdeňka Genserková, jazykově neupraveno)

s. 65—73 B

Vypis Stoletní slavnosti štramberskeho chramu Paně patrona s. Jana Nepomuckeho, kterýšto chrám Boží se vystavěl leta Paně 1723, pak roku 1823 štramberska obec pamatku držela.

Za 1/ Hned v sobotu dne 20. septembra 1823 o 5ti hodinach vystrčily se koruby jedna na věži, druha na kostele, pak o 6 hodinach k večeru přimaširovali vojacy štramberšti s turecku muzyku ku kostelu, a v kostele se slavně nešpory držely, kteréžto naš velebny p. farař štrambersky Vincenc Otopall ze štramberskymi p. kaplany, totiž patr Frantz Bartošek a patr Jos. Wöltzl, kteřížto asystyrovali a pak po slavných nešporach na večer byla lumenacy v celym okně v kostele nade dveřami v chornim okně chramu Paně, kdežto cely teyden trvalo, a jak ve dveřech tak v okně lampy hořely.

Za 2/ V neděli 21. septembra hned rano o 4 hodinach kostelnicy začali zvonit, tambor bubnovat, a na Zamku Jan Sopuch z mořdiřuv střilat a pak celej 1/2 hodiny to trvalo, potom hned zase turecka muzyka hrat.

Potom hned zase o 7mi hodinach zase vojsko přimaširovalo z největši paradu ku kostelu a jedni do kostela, a pak byla velmi slavná mše svata s a s i s t e n c i, kteréžto zase mši sv. držel vel. p. farař V. Ott. ze svojimi kaplany. Po mši sv. hned vel. p. farař zaspival při oltari T e D e u m l a u d a m u s a hned se šlo s Velebnu Svatosti oltarňi s procesyju okolo rynku po městě, kterážto procesy tak slavná byla, že každý nevymluvnu radost v sobě cejtíl, potom jak sme obešli město, pak vel. p. ve dveřich chramu Paně zaspival S a l v u m f a c p o p u l u m t u m D o m i n e a pak dal sv. požehnaní, kdežto hned vojacy všichni na jedenkrat vystřelili, a pak se rani služby Boží skončily.

Za 3/ O; 9ti hodinach vyzvaněli na velke služby Boží, pak bylo kazani, kteréžto držel v. p. farař sednický v kostele a na krchově německe držel kaplan frenštacký a pak po kazani byla velka mše sv. z asistenci kteružto služil p. děkan přiborský a dva cyzy kněži asystyrovali i take druhých kněžuv mnoho při oltari bylo. Hned po velkých službach Božich zase šli sme z mnohem množstvem lidu i take s vojskem, a cely vrchnostenský úřad, na Horu Olivetsku, a 3 male děvčatka kteréžto košiček a v něm sklenicu, kdežto stare paměti hodne věcy zepsane byly! nesly, pak jak sme tam přišli, tak tam držel německe kazani naš velebny pan farař V. Ott. Na tom kazani všecky stare pamatky oznamoval, po kazani hned zase se držela tam velika slavnost svěceni nově vystaveného kříže, kterižto take náš v. p. farař světil.

Po svěceni sv. kříže hned zase vrchnostenský mistr zednický Augustin Thaler do p a r a m e t u jednu sklenicu zazdil v ktere sklenicy všecky jak stare tak take nove pamatky sou, všecky jmena všech obyvatelu štramberských at. dale, že by mnoho k opisování bylo. A všichni vojacy na jedenkrat vystřelili. Hned zase oznamoval náš v. p. farař, kdo ten kříž vystavil. První byl hned, kterýžto na cely kříž, svůj chytrý concept vynalezl Jos. Hykel, měštěnin štramberský z numeru 35ho i take dostavěl, jenom že nebyl žádný majstr

zednický vyučeny, tak take musel byt přítom majstr zednický s tovaryši svými, a ještě jiné věci v. p. oznamoval, a tak se zase skončila na Hoře slavnost, při kteréžto slavnosti bylo tak mnoho lidu že není pamětního člověka, co by pamatoval tolik lidu. Potom jeden každý šel k obědu a o 6ti hodinách byly zase litanye s požehnaním.

Za 4te/ V ponděli byla rano slavná spivána mše sv. s asystency, kteroužto měl mši sv. naš velebný pan P. V. Ott. Na aumysel celej poctivej obce, kdežto jeden každý sused na ořeru šel. O 6 hodinách litanye s asystency.

Za 5te/ V autery spivána mše sv. s asystency na aumysl všech žen, kdežto všechny na ořeru šly, kteroužto mši sv. držel rybský lokační kaplan. O 6ti hodinách litanye s asystency.

Za 6te/ Ve středu spivána mše sv. s asystency na aumysl všech mladencův, kteřížto všichni na ořeru šli. Zase měl mši sv. liboský lok. kaplan. O 6 hodinách litanye s asystency.

Za 7/ Ve čtvrtěk spivána mše sv. s asystency na aumysl všech svobodných panen, kdežto všechno na ořeru šly. Mši sv. měl zase liboský. I take toho dne o 3 hodinách po poledni všechny ditky školní šly k sv. spovědi a potom zase byly litanye s + pož. s asystency.

Za 8/ V patek byla spivána mše sv. s asystency na aumysl školních dítek, které take na ořere byly a po mši sv. k sv. přijímání. Tuto mši sv. služil zase ženklabský lokační kaplan. Potom o 3 hodinách po poledni šlo se zase z celou vojensku paradu a množství lidu a 4ře duchovní s procesyju na Horu Olivetskú na aumysl 5ti ranam Krysta Pana, poněvadž Ježíš Krystus take za nás v patek umřel. Potom jak sme přišli spatkem zase byli litanye s asystency.

Za 9te/ V sobotu byly requie s asystency za všechny zemřele duchovní a za všechny farníky zemřele a po requiach kondukt, kteréžto služil zase náš v. p. farař V. Ott., o 6 hodinách litanye s požehnaním.

Za 10te/ V neděli to jest 28. septembra v ochtab hned zase rano o 4 hodinách na jeden krat kostelnicy začli na věži zvonit, na Zamku z mořdirův střilat a tambor bubnovat, takže to zase 1/2 hodiny trvalo; potom hned zase turecka muzyka hrat a pak potom hned o 7 hodinách všichni vojacy zase přimaširovali s největší paradu z muzyku ku kostelu a zustali stat, potom hned vyšli s farního domu totiž v. p. P. Vincenz Ottopal ze svojimi kaplany — v komžech oblečení kdežto všichni vojacy vinšovali jim dobry den a jak v. p. začal děkovat vojsku za tu jejich službu a při tom pravil, že by ještě nějaká věc jim chybovala, totiž fana, ale aby šli k počestnému auřadu, před radni dum a žadali tej fany, že snad počestny auřad bude tak laskavy, že ju vyda. Tak hned jeden cug vojska s tambory ze dvěma i s bandisty, hned jak tam přišli k radnímu domu, tamboři po 2krat zabubnovali kdežto hned jeden p. auředni vyšel a ptal se co by žadali, pak odpověděli, že by fanu žadali, tak pani auředni tuto fanu vydali, kdežto hned zase z celou muzyku okolo rynku se šlo. Jak ale přišli ku kostelu, tak vojacy udělali C a r e , kdežto hned tuto fanu vel. p. f. V. Ottopal posvětil na pamatku tej slavnosti a budaucyho pokoje a potom jak v. p., tak take pani kaplani cveky zatlukali do tej fany, po nich zase počestny auřad a pak staři lidé i take mladi na pamatku a potom zase byla slavná rani mše sv. spivána s asystency, kteroužto zase držel v. p. farař V. Ott. a pak po rani mši sv. zase odmaširovali vojacy od kostela a zatahli vartu v školním domě, kdežto tam ta fana byla.

Za 11/ O 10 hodinach vyzvaněli na velké služby Boží a pak zase maširovali všichni vojacy do kostela bez zbraně. Pak bylo moravské kazani, kterežto držel vel. p. farář V. Ottopal, na kteremžto kazani, jak na Hoře po německy, tak v kostele po moravsky kazal. Po kazani předně oznamoval všech starych znamenitých štramberských farařu od 200 dvou set let a jiné stare věci a pamatky a potom zase co ten kříž na Hoře koštoval, jak jest těžky a kdo na ten kříž co dal jmenovitě jmenovani byli. Pak potom byla slavná mše sv. s asystency na aumysl všeho vojska, kteří při teto slavnosti byli. Pak při tejto velké mši sv. zase nejprv šli na ofěru bandistů a po nich komendant, po něm 2 cymrmani a pak všichni vojacy a 2 tamborů ve dveřach bubnovali, kdežto každý jednym krokem musel jiti. Tuto velikou mši sv. zase služil nějaký pater Alois Škarka, profesor v školach brněnských a z Liboště rodič. A take bylo na tejto mši sv. několik cyzých knězův při oltaři, a pak se zase skončily velké služby Boží.

Za 12/ Po poledni o 5ti hodinach byly zase slavne nešpory, kdežto zase bylo mnoho cyzých knězu při oltaři. Po těchto nešporach zase zaspivali při oltaři Te Deum Laudamus a pak zase z největší slavnosti šlo se z velebnu svatosti oltařni okolo rinku z celu muzyku, totiž s muzyku turecku, při vojakoch druha muzyka, kostelni při knězoch a pak zase ve dveřach chramu Paně v. p. V. Ott. zaspival Salvum fac populum tuum Domine, kdežto hned dal sv. požehnani a vojsko na jeden krat vystřelili. Při tejto slavnej procesyi take bylo něco k považovani: z Bordovic jeden člověk který již 112 roku stary byl, co pamatoval, když se ten náš chram Boží stavil, nechal ho vel. p. náš na svojim kočaře přivest do Štramberka a předně byl mezi druhými hostmi při obědě u něho a potom na ten nešpor vedli ho z farniho domu dva pani auřednicy a pak zase v ponděli nechali ho odvest do Bordovic. Po tejto ale procesyi a nešpoře zase odmaširovali všichni vojacy s muzyku k farnimu domu a jedni vojacy zase šli na radni dum a odvedli počestnemu auřadu tuto posvěcenu fanu na znameni pokoje a tej milosti, že nam Pan Buh račil tejto sto letni pamatky dočekati. A tak sme skončili v pokoji z dobrým a radostným srdcem tuto stoletni pamatku. Dejž nam Buh všem radost věčnu, po smrti, aby smě se všichni mohli zase v nebeskem kralovstvi radovati a s Krystem Panem na věčne věky přebyvati Amen.

Zavěrka.

V ponděli to jest 29. septembra všechny školni ditky šly do kostela a pak po mši sv. zase na město, kdežto předně Jos. Hof, tesarsky tovaryš zjimal dolu koruby, jedna byla přes tu slavnost na věži ve vrchu vystrčena a 3 krat se jim poklonil a pak ji dolu vzal a pak se vedl s turecku muzyku od fary až do kostela a v kostele ji složil, potom zase vylezl na kostelni věži a zase tak, jak tu prvni tak tu druhu sňal a zase s tu korubu po rynku s muzyku šel a potom ji do kostela odvedel. Potom s okna chorniho, v kterem lumenati byla nade dveřami hazel dule ditkam pater Franz, kaplan štrambersky, slivky, pečky a paar sto obrazku a tak se cela slavnost skončila.

Finis

Dopsana dne 28. března 1826

Johann Žerdik

Kronika Martina Bára ze Štramberka 1701—1863

(SOkA Nový Jičín, autor přepisu neznámý, jazykově neupraveno)

část IV.

Nejprve se p. farář oblečený v komži a v štole v agendě modlil a na ten kameň tříkráte vařečkou zednickou nabral maltru a vložil a ve jménu nejsvětější Trojice, že se zakládá, vyřkl. Potom celý úřad a přední ostatní každý též tak učinil a potom tříkrát z hmoždířův střelili a v Štramberku všemi zvony zvonili a muzikanti na instrumentech troubili a bubnovali a takto se to skončilo. Těch kvádrův neoklepaných na ten kříž mělo být 100 fůr a ten celý kříž měl košťovat se vším 1.200 zlatých.

R. 1823 dne 7. juli začali Koprivničané sedláci vozit kvádry z veřovských peklisek na Horu Olivetskou na kříž a na hoře hrála muzika na trubách a bubnách.

R. 1801 dne 2. apríla postavili na hoře dubový kříž.

R. 1821 dne 25. decembra skrz velký vítr zhozený byl. A zase r. 1823 na p. faráře Vincence Otopala byl kamený postavený.

Za tohoto velebného pana faráře Vincence Otopala slavila se 100 letá památka kostela štramberského a to tím způsobem:

R. 1823 dne 30. septembra v sobotu o 6. hod. před večerem byl slavný nešpor, tři knězi. Dne 21. září t.j. v neděli ráno o 4. hodinách začalo se vyzvánět a na zámku střilet z hmoždířův. O 8. hod. byla slavná mše sv. s 3 kněžími a potom se vedla slavná procesí kolem celého rynku s velebnou svátostí. O 10. hod. bylo kázání moravské, potom mše svatá, při které se asistovalo. A potom se šlo s procesím na horu kříž světit. Při tom svěcení kříže bylo na hoře 13 kněží a bylo tam německé kázání. Po tom kázání se kříž světil a potom se podpisovali do památek kněží a oficíři a úřad a ty památky se zazdily do kříže.

A hned před tou stoletou památkou v sobotu v 6 hod. vystrčily se korouhve na věžích a byl slavný nešpor s 3 kněžími, při kterémžto nešpoře se zpívaly žalmy a chvály Bohu, potom požehnání a kropení oltářův a celého kostela.

V neděli ráno o 4 hodinách se zvonilo a na zámku z hmoždířův střílalo.

O 8. hod. byla zpívána mše sv. a procesí kolem rynku s veleb. svátostí. O 10. hod. bylo moravské kázání a velká mše sv. s asistováním. A potom se šlo na horu se slavnou procesí na které bylo lidí veliké množství a kněží 11. A ten p. farář V. Otopal dělal kázání německé a potom světil ten kříž. A o 4. hod. byl zas slavný nešpor. A potom každý den přes celý týden byly zpívány mše svaté s asistencí a osmá pro všechny stavy a pohlaví a každý den přes 8 dní o 6. hod. byl oslavný nešpor s asistencí. Potom šly školní dítky na zpověď a na přijímání. A na ostatku byly rekvie za Karla Pfefferkorna, zakladatele toho a všech zemřelých, kteří v tom chrámě byli pokřtěni a svátosti přijímali. Potom za 8 dní v neděli na oktáv zase o 4. hod. zvonili a střílali z hmoždířův. O 8. hod. světili fanu na rynku a potom byla slavná zpívána mše sv. O 10. hod. bylo kázání a četly se letopisy a zase byla slavná mše sv. O 2. hod. po poledni byl slavný nešpor, po kterém se vedla zase po rynku slavná procesija s velebnou svátostí a tak ta slavnost se skončila.

Ještě jedna pěkná věc stala se při tom století památce, že tu byl jeden člověk z Bordovic při té slavnosti přítomný, kterého dal přivést p. farář a jeho uctil. Ten člověk měl 112 let

a byl při svěcení kostela toho přítomný, když se vystavěl a tak zase byl při té památce stoleté přítomný. A přes ten celý týden v poledne, večer vždycky se velkým zvonem zvonilo, každý den zpívaná mše sv., při které se asistovalo a 60 vojáků vystrojených, vyexecirovaných při té slavnosti v parádě stálo. A večer okno v kostele, které jest na rynek obrácené, bylo osvětlené, v kterém byly světlé litery červené, zelené, žluté, světlé ratolesti a litery vyryté: Štramberská obec slaví století památku Bohu.

1825 dne 11. juni letěly kobylky takoví dlouzi chrobáci. Měli 4 křídla prohlídající jako sklo. Letěli nejvíc mezi 11. a 12 tak jak sníh když padá. Husto letěli od půlnoci k poledni.

R. 1826 dne 30. aprila napadal sníh velký a padal baj 1. máje a ležel do 3. mája. A byla velká povodeň.

R. 1827 dne 9. července začalo se první žnivo ve Štramberku.

R. 1829 dne 7. oktobra zemřel Jan Mrázek myslivec.

R. 1831 8. ledna přimaširovaly do Štramberka 2 kumpányje od regimentu Salens. Dne 9. února pod zámekem na Jury Bára roli se execirovalo s ohněm. Dne 12. února ti vojáci drželi slavnost narození císaře Františka. Toho dne měli slavnou mši sv. zpívanou s asistencí. Při ní stříleli vojáci z hmoždírů a potom celý den střílali a muzicirovali. Dne 4. marca měli zpověď vojáci. Přišel regiment pater, všechny vojáky vyzpovídal, jak sprosté, tak vyšší a potom sloužil mši sv. a posluhoval jim. Byli na přijímání a byli tu do 26. marca.

R. 1831 dne 4. — 10. dubna t.j. týden po velké noci silné hřmění a blýskání, bylo takové povětří jako o sv. Jakubě a takové teplo neobyčejné jak ve žně. Zima byla levná.

R. 1831 dne 20. dubna zemřel Jan Bár, představený No 13.

R. 1831 dne 11. septembra primice P. Augustina Petráše.

dne 18. septembra primice P. Aug. Sochy.

Toho času bylo ze štramberských rodáků 6 kněží a 1 bohoslovec, v 3. ročníku.

R. 1829 dne 10. dezembra skoro ráno nad Závišicami č. 269 zmrzli dva mistři tkalští, co šli z přáze, totiž Matěj Jurák a Martin Baar, oba ze Štramberka. Bylo před tím velice zima, ale tenkrát, když oni zmrzli, právě odlevila a nebylo sněhu, jenom po prášek. Bylo dobře chodit a jasno, měsíc svítil, bylo jak ve dne světlo, nebo byl tenkrát měsíc úplný. Ti lidé dva museli být hrubě opilí a baji se při nich našla kořalka.

R. 1830 dne 20. listopadu o 7. hod. večer v sobotu ke krmáši shořela za horní branu chalupa kamenica.

R. 1830 měl Štramberk 3526 katolíků a 165 nekatolíků. Rozuměj farnost štramberská, t.j. Štramberk, Kopřivnice, Závišice.

Zima 1830—1831.

R. 1830 byla krutá zima a na začátku r. 1831 byla zase levná zima a skoro teplo, až dne 17. aprila začal padat sníh, ale na noc tudy se hned roztopil a bylo zas teplo. A bylo toho roku víc mokro než sucho.

1831 tento rok jest znamenitý. V tomto roce bylo velké chytání k vojně, rekrutýrování vojska, maširování k Polské. Hranice obsazovány kordony. Toho roku povstala jest jakási Coleri morbus. Ta nemoc počla v Polsku a až do Uher se dostala. Tak v tom čase se všechny šraňky zase zavřely a zatáhly, že nesměl od jednoho města k druhému bez pasu se ukázat. Co jsem sám viděl vsudy v Štramberku, v Jičíně, v Příboře, ve Frenštátě na každé ulici varta stála a každého zastavila. A po městách jarmaky se zakázaly a všechny orkafy zůstaly stát a řemesla přestaly jít. Od Uher v Slovákách plno vojska, hranice záseky, že ani pes z Uher ani do Uher nemohl přejít. Toho roku 1831 ta nemoc obešla Polsko, Uhry, Vídeň, Brno, Olomouc a potom zase se vrátila. Na počátku decembra mnoho umřelo v Příboře. R. 1832 v měsíci augustu zemřelo mnoho lidí v Nov. Jičíně.

R. 1833 dne 7. marca umřel Jan König, felčar z Bělkovic u Holomouca.

1833 dne 13. augusta se ve Štramberku světil nový krchov. Předně 11. srpna v neděli na kazatelnicu se oznámilo, že na příští úterý v 5 hod. se bude vyzvánět jako mrtvému. Potom o 6. hod. budou rekvie, potom se bude na krchově starém odpravjat kondukt. Potom se půjde s procesijou na nový krchov a tam se bude světit nový kříž a potom krchov. A tak se též stalo, jak bylo oznámeno. Nejprve se o 5. hod. ráno dne 13. augusta všemi zvony zvonilo. Potom se znovu zvonilo a po zvonění slavné rekvie za ty zemřelé na starém krchově pochované. Pan farář Vincenc Otopal sloužil a 2 kněží mu asistovali, totiž Vendelín Trpík a Augustin Jurák, zdejší ještě byl jáhen a P. Fr. Bartašek sloužil rekvie při malém oltáři. Potom všichni 4 kněží šli na ten starý krchov oblečení v klerikách a pan farář v pluviále. A na prostřed krchova byly máry pokrovem přikryté a tam se říkal kondukt, kropilo se a kdilo jako při pohřbu. A potom bylo na tom starém krchově krátké kázání, které konal P. Vendelín Trpík. Obsahovalo loučení s těma mrtvýma předky, co oni byli, co nám oni dobrého učinili a zachovali a že se od nich na nový krchov odebereme. A potom se šlo na nový krchov s procesijou a říkal se růženec za dušičky. A nejprve se světil kříž a byla kole něho ofěra a potom se světil ten nový krchov modlitbami církevními, kouřením a kaděním a kropením u přítomnosti kostelního krucifixu, na němž 3 svíčky hořely, a potom všeci 4 kněží vnitřku okolo krchova obešli a kropili svěcenou vodu. A pak se šlo zpatkem do kostela a bylo s ciborium svaté požehnání. A tak se skončila ta slavnost. Ale při tom všeckém bylo lidu veliké množství. Pochovány byly nejprv dvě malé dítky. První pohřeb na nový hřbitov 31/8 Teresie Adelmanová 75 let stará. Z mužů 3/9 Josef Špaček, tkadlec.

Poznámka k novodobým dějinám hřbitova ve Štramberku

Bohumil Kresta

Po mnohých sporech s místními spolky, úřady a pod. se ke konečné úpravě hřbitova dostalo těsně před II. světovou válkou.

Dne 29. 12. 1937 žádal ř. k. farní úřad arcibiskupskou koncistoř o povolení k vyhotovení plánu uspořádání hřbitova významnému staviteli Eduardu Burianovi (otci malíře Zdeňka Buriana) z blízké Kopřivnice.

Povolení se dostalo 3. ledna 1938.

Je pravdou, že některé hroby nalézající se v plánované cestě musely být překopány, ale všechno, co podle Burianových plánů bylo provedeno, zdobí štramberský hřbitov dosud.

PRAMENY:

Juroška Boh. P. : „*Hřbitovy ve Štramberku.*“ 1969

Světci a svěťice v lidové kultuře

Anna Hřčková

část IV.

Sv. CYRIL a Sv. METODĚJ

5. července

Když český kníže Rostislav žádal r. 862 císaře Michala III. o vyslání slovansky mluvícího kněze do České země za účelem přijetí křesťanství a obraně proti franské politické a náboženské expanzi, přišli soluňští bratři Konstantin—Cyril a Metoděj. Aby lid rozuměl slovanské bohoslužbě, vytvořili vlastní písmo glagolici. Stali se zakladateli slovanského písemnictví a vzdělanosti. Cyril přeložil do staroslověnštiny evangelia a ostatní církevní spisy, Metoděj založil překladatelskou školu a přeložil Bibli. Po misijních cestách Moravou se bratři se získanými ostatky papeže Klimenta vrátili do Říma. Tehdejší papež Hadrián V. slíbil, že slovanskou řeč uzná za liturgickou. Během pobytu v Římě Cyril onemocněl, proto vstoupil do kláštera, ale 14. 2. 869 zemřel.

Papež jmenoval Metoděje arcibiskupem Panonie, což neuznal salcburský arcibiskup a dal ho uvěznit na 2,5 roku. Papež Jan VIII. jej r. 873 vysvobodil, znovu potvrdil v biskupském úřadě a uznal slovanský církevní jazyk. Když se Metoděj vrátil na Velkou Moravu, pokřtil vévodu Bořivoje s chotí Ludmilou. Oba se zasloužili o šíření křesťanství. Metoděj zemřel 6. 4. 885 v okolí Velehradu.

Za knížete Svatopluka spravoval nitranskou diecézi Němec Wiching, který byl po Metodějově smrti pověřen správou celé arcidiecéze. Ten vyhnal jeho žáky ze země, čímž zanikla slovanská liturgie.

Svatí věrozvěstové bývají znázorňováni jako biskupové. Jsou nejen patrony Moravy, ale celé Evropy.

Pro náš kraj je významným poutním místem hora Radhošť. V minulém století se ke kapli zasvěcené těmto světcům konaly národní a vlastenecké poutě. Úcta k svatým Cyrilu a Metodějovi neupadá ani v současnosti.

Sv. MARKÉTA

13. července

Markéta Antiochijská, narozena r. 282 byla po smrti matky dána na výchovu k příbuzné na venkov. Tam se z ní stala křesťanka. Její otec jí za to přikázal zdržovat se s dobytkem na poli. Když Markétu potkal pisidský místovládař Olibrius, chtěl ji mít vedle sebe jako další krásnou otrokyni. Protože odmítla, byla mučena a sřata. Vypráví se, že Satan v podobě draka polkl Markétu, jeho břicho puklo, ale svěťice se nic nestalo.

U nás je úcta k sv. Markétě spjata s vítězstvím Přemysla Otakara II. nad Uhry v předvečer jejího svátku r. 1260. Součástí kořisti byly i ostatky zmíněné svěťice. Když se při velkém suchu r. 1262 přenašely v prosebném průvodu z chrámu sv. Víta do břevnovského kláštera, začalo pršet.

Sv. Markéta bývá zpodobňována s korunkou na hlavě, držící v ruce holubici, kříž, nebo palmu. U nohou mívá symbol pekla — draka.

Svěťice je patronkou příznivého počasí, přímluvkyní za dobrou úrodu a bohatou sklizeň. Vyzývají ji rodičky, aby se jim narodily zdravé děti.

Sv. Markyta hodila srp do žita.

Sv. Markéta vede žence do žita.

Na Markétu-li prší, ořechy se stromu srší.

Zapláče-li Markyta, bude dešťů dosyta.

Sv. MARIE MAGDALÉNA

22. července

Pocházela z městečka Magdaly a pro svou krásu a přitažlivost zabředla do lehkomyšlného a hříšného života. Jednou ji její sestra zavedla na kázání Ježíše Krista, během něhož si uvědomila, jakým životem vlastně žije a začala svých skutků litovat. Od chvíle svého obrácení žila zcela jinak. S ostatními pobožnými ženami doprovázela Ježíše na jeho cestách, dokonce až na Kalvárii. Spolu s Marií Kleofášovou zůstala u Ježíšova hrobu a byla svědkyní andělova zvěstování Zmrtvýchvstání. Později doprovázela apoštola Jana do Efezu, kde v mladém věku zemřela.

Sv. Maří Magdaléna bývá zobrazována s alabastrovou skřínkou. Masti z ní mazala Ježíšovy nohy. Po jejím jednoduchém šatu — symbolu kajícnosti — splývají dlouhé, rozpuštěné vlasy.

Světkice je patronkou rozjímavého života, kajících se hříšníků, svedených, zajatců, žáků a studentů, holičů, zahradníků, vinařů, slévačů olova, bednářů, tkalců vlny, ševců. Bývá vzývána proti očním chorobám, nečasů a obtížnému hmyzu.

V den Maří Magdalény rádo poprchává, neboť svého Pána oplakává.

Na sv. Magdalénu pohoda — pro včely výhoda; a když slota — to lichota.

Sv. JAKUB STARŠÍ

25. července

Spolu s bratrem apoštolem a evangelistou Janem patřil k Ježíšovým oblíbeným učedníkům, kteří ho doprovázeli i na Olivetskou horu. Po Kristově Nanebevstoupení působil v Jeruzalémě, Samařsku, podle legend i ve Španělsku. Na rozkaz krále Heroda Agrippy byl r. 44 sťat. Stal se prvním mučedníkem z řady apoštolů.

Sv. Jakub Starší bývá zobrazován s lasturou, poutnickou holí, mečem a knihou.

S prosbou o pomoc se k němu utíkají válečníci, dělníci, lékárníci a drogisté, kloboučníci, voskaři, poutníci. Skrz modlitby může ovlivnit počasí, úrodu ovoce a polních plodin.

Pak-li na Jakuba slunce svítí, má pak krutá zima býti.

Jakub bez deště — tuhá zima.

Sv ANNA a Sv. JÁCHYM — RODIČE PANNY MARIE

26. července

Anna pocházející z kněžského rodu Levi, po matce z rodu Davidova a její manžel Jáchym z Davidova rodu Judova neměli děti až do vysokého stáří. Jejich modlitby byly vyslyšeny a narodila se jim dcera Mirjam (Bohem milovaná) — Marie. Ve třech letech ji odvedli do Jeruzaléma a odevzdali kněžím, aby prospívala ve ctnostech. Zda se Anna a Jáchym dožili narození Ježíše Krista, není známo.

Sv. Anna bývá znázorňována s šátkem na hlavě, někdy u ní stojí Panna Maria a Ježíšek. Tento motiv bývá označován jako sv. Anna Samatřetí.

Sv. Jáchym mívá v ruce knihu či svitek spisu. Někdy při něm stojí beránek, nebo holubice.

Sv. Anna je patronkou šťastného sňatku a manželství, porodu, požehnání dětí, matek, vdov, dělnic, horníků, tkalců, mlynářů, truhlářů, kramářů, provazníků, krejčích, krajkářů, čeledínů. Přimlouvá se za znovunalezení ztracených věcí, za deš, a proti bouřce.

Jestli žně nezačaly na sv. Markétu, pak na sv. Annu určitě.

Také sv. Jáchym prosí za manželské páry, dále za truhláře a obchodníky s plátnem.

Sv. Anna — chladno z rána.

O sv. Anně sedlák si žita nažne.

Pravěké nálezy ve Štramberku

příspěvek ku poznání moravské vlasti podává K. J. Maška

Ze starých štramberských kronik zpracovává Josef Marek

část IX.

Prozkoumání Čertovy díry

Nabyv přípravnou prací, příkopem až na dno jeskyně vykopaných, jež jsem hned u vchodu vyházeti dal, jistoty o pobytu pravěkého člověka v Čertově díře v dobách rozličných, jakož i jasného názoru o způsobě uložení vrstev hlinitých, jal jsem se celou jeskyni systematicky prokopávati.

Především jsem rozšířil vchod, odstraniv skládané kamení bývalého zatarasení, jež patrně z doby novější pocházelo. Tím jsem získal lepšího osvětlení, tak že jsme v přední části jeskyně při denním světle pohodlně mohli pracovati.

Horní vrstva, složená jsouc z vápencového štěrku a černé hlíny, pokrývala celé dno jeskyně ve výšce 30 — 70 cm. Obsah byl hojný a pozůstával z rozmanitých dokladů přítomnosti lidské v dobách novějších, středověkých i pravěkých. Mnohé z nich sahají stářím svým do rozhraní tak zvané doby neolitické, o čemž průběhem této zprávy blíže pojednám. Vchod byl násosem z doby alluviální, z velké části zanešen. Mohutnost tohoto násosu, hlavně rumu vápencového, obnášela skoro 4 m.

Ačkoliv rum tento jinak pražádných zbytků zvířecích neb výrobků lidských neobsahoval, vyskytlo se pojednou v hloubce 1,5 m rozsáhlé popeliště, při němž ležela úplná lebka nynějšího medvěda, arci za příčinou vybrání mozku v hodní části zúmyslně rozbitá, a malý spálený nožík jaspisový.

Při dalším povrchním kopání uvnitř jeskyně seznal jsem, že horní vrstva na mnoha místech je porušena. Zejména v zadní části našli jsme několik vykopaných a opět zahrabaných jam. Hledali prý lidé často v Čertově díře poklady. Jedna z jam těchto pocházela od děkana novojičimského P. Josefa Proroka, jež v letech padesátých v Čertově díře kopal, kromě hřebíku a střepin, jak sám mi vypravoval, ničeho jiného tam však nenašel.

Před výzkou a v okolí scházela černá vrstva téměř úplně, jelikož zároveň právě tam leželo množství stroudatělého dříví, soudím, že ve výklenku pod výzkou umístěn byl jezovity onen „boží hrob“, o němž dříve jsem se zmínil a s jehož úpravou neb návštěvou v 17. a 18. století bezpochyby souvisí železné hřebíky, háky, střela, klíč a část visacího zámku, jakož i mosazný koníček (z chomoutu koňského), což vše na blízkou se nalézalo. Horní vrstva byla tam zajisté odházena, aby se více místa získalo. Pohodlného toho místečka však i v jiném směru bylo využitkováno. Leželo tam totiž množství plástů tenkého plechu měděného s okrouhlými dírkami, jež těsně vedle sebe jsouce vyráženy, 10 až 12 mm v průměry měly. Byl jsem z počátku opravdu v rozpacích o výklad pozvyražených těchto plástů měděných, rozličně pokrivených a rzí spečených rázu téměř starobylého. Délka jejich obnášela obyčejně několik decimetrů, šířka 1/2 až 2 cm. Nalézal jsem též několik těch vykrojených plíšků, poznal jsem, že mám tu činiti se zbytky matrice z nichž penězokazci falešné halíře vyráběli. Použili nepřístupné a proto před pronásledovateli bezpečné jeskyně ku provozování svého nekalého řemesla a vyrobili tu celkem, pokud totiž ze zbytků plechových matric souditi lze, přes 4000 takových falešných penízků a sice po vystavení „božího hrobu“, v Čertově díře, tedy ku konci 17. neb během 18. století.

Teprv po ukončeném prozkoumání horní vrstvy, započal jsme tímž způsobem od předu do zadu prokopávati spodnější vrstvy diluviální a nalezeny tu vedle četných kostí zvířecích vědecké důležitosti opět nezvratné důkazy jsoucnosti a přítomnosti člověka diluviálního, sahající stářím svým nazpět až do doby ledové. Výrobky lidské nenacházely se tu však v tak hojném počtu, jako v příhodněji položené a větší jeskyni Šipce.

Mohutnost vrstev diluviálních až na skálu obnášela 1,2 — 2,3 m a byla v přední části jeskyně větší než v zadní, jelikož dno patrný spád má ku předu. Vyjma zadní kout s řečenými jámami byly tyto vrstvy vesměs neporušeny a proto lze určitě tvrdit, že jich obsah také v původním uložení neporušen zůstal, čemuž ostatně tento sám průběhem celé práce mé vždy odpovídal. Podáním výsledků bude každý ctěný čtenář sto o přesnosti tohoto úsudku se přesvědčiti.

Tvářnost jeskyně prokopáním a vyvezením nánosu valně se změnila. Spatřujeme nyní na místě bývalého nepatrného a nízkého vchodu mohutnou bránu 5 m vysokou a více než dvakrát tak širokou, již odpolední slunce až k nejzazšímu konci vniká a celou jeskyni i s výškou, nyní 13 m (od dna skalního) vysoko se pnoucí, osvětluje. Klenutý strop zvedá se několik metrů nad námi, všude pohodlně se procházejícími, pokud arci nerovné skalní dno, jehož přechod ve žlábech na několika místech pozorovati lze, volnou chůzi dovoluje.

Naznačiv průběh zkoumání o jeskyni této, hodlám obšírněji pojednati o jednotlivých nálezech pravěkých. Promluvím napřed o předmětech postdiluviálních čili popotopních, načež rozeberu blíže nálezy z doby starší diluviální.

Pravil jsem už, že nalezeny byly v Čertově díře mezi kamením a povrchní černou hlínou v hloubce 20—70 cm rozličné doklady přítomnosti člověka pravěkého. Byť roztroušeny po celé jeskyni, najmě však v přední její části a sice počtem mnohem větším než v jeskyni „Šipce“. Jsou to předměty rozličné buď z kosti, kamene neb hlíny, z mědi, bronzu neb železa, jichž stáří v jednotlivých případech zajisté o 1000—2000 roků se liší. Na předním místě uvést dlužno velké množství zbytků zvířecích. Kosti tyto, nepozbyvše ještě klišovatiny, vesměs jsou pevné, zevnějšku namnoze lesklého, barvy jasné a liší se nápadně od kostí diluviálních z vrstev spodnějších. Zvířata, jimž přináležejí jsou následující: netopýr, rejsek, krtek, jezev, kočka divoká, pes, liška obecná, medvěd obecný, jezevec, kuna skalní, kuna lesní, tchoř, hranostaj, lasička, veverka plh, zajíc obecný, jelen, srna, ovce, koza, býk, prase, kuň a 14 druhů ptáků. Velká část těchto zbytků zvířecích dostala se do jeskyně buď náhodou, aneb zavlečena tam rozličnými dravci, značný však počet kostí a sice hlavně zvířat větších ocitnul se v jeskyni přičiněním lidským. Tomu nasvědčuje především zevnějšek nalezených kostí i tvar jejich zachovalých lebek neb celych kostí dutých téměř není, vše je roztrženo za účelem pohodlného vybrání mozku neb tuku, jenž v těchto částech kosti byl obsažen. Zvířata, jichž maso člověk v Čertově díře pojídal jsou následující: divoká kočka, pes, liška, jezevec, zajíc, jelen, srna, husa, kachna, kury, býk, koza, ovce, prase a dokonce ryba.

Nejčtetněji naskytují se zbytky jelení a sice nalezeno 17 vesměs zpracovaných úlomků parohů, jednotlivé zuby, žebra, obratle, jakž i četné zpřeražené a rozpoltené kosti končetin. Parohů a třísek kostěných upotřebeno též ke zhotovování nástrojů a snad i zbraní. Zajímavé jsou též nesčetné zbytky psí.

Nálezy v Čertově díře dosvědčují, že pes netoliko byl člověku věrným průvodcem, nýbrž že sloužil jemu též za pokrm. Největší počet nalezených zbytků přináleží tu psímu tvaru prostřednímu. Násilně rozbitá lebka i zpřeražené kosti jeví patrné známky ohně. Jeden spodní a jeden horní špičák jsou na kořenu krásně provrtány, zajisté byly jako ozdoba neb amulet nošeny.

K těmto zbytkům zvířat, jichž masem člověk se živil, druží se zároveň části koster lidských, jež taktéž v horní vrstvě v Čertově díře a sice podobným způsobem roztrženy byly. Jsou to 1 řezák, 1 špičák, 3 stoličky, 15 úlomků lebky, 1 kost klíční, 2 horní půlky kostí loketních, 3 části kostí vřetenních a 1 kost přednártní. Jelikož veškeré tyto zbytky člověčí, jež dvěma mladým osobám (jedna byla ještě dítětem) přináležejí, jeví patrné známky násilného roztržení a mnohé zároveň jsou opáleny, mám za to, že nám tu činiti jest s případem lidozroutství, aneb že jsou to zbytky lidských obětí, což by nebylo v pravěku zjevem neobyčejným.

Štramberk a německá okupace 1939—1945

poznámky a úvahy o nejtěžší době našich moderních dějin
ve světle vzpomínek i archivních dokladů

Josef Adamec

část II.

ŠTRAMBERK SOUČÁSTÍ PÁTÉHO PÁSMÁ

„Ale jedno můžeme přijmout s jistotou a to je nepochybná budoucnost lidského ducha: že ať jakkoliv násilně, jménem čehokoliv bude zglajchšaltován, usměřován a činěn služebným, vyvstane v něm vždy znovu vítězný požadavek svobody ducha. Duch může být znásilněn, ale ne natrvalo, pokud soudí a tvoří, bude nutně překračovat dané ohrady, ať mu jsou ukládány jakoukoliv despotií. Každá násilná moc je jenom překážka, která dříve nebo později bude smetena. Každá reakce, každý sestup k demagogii a fanatismu není než epizoda, po níž — se zbytečnými ztrátami, za cenu krve a drahého času — se vrátí svoboda lidských duší.“

Tomáš Garrigue Masaryk

Než se dostaneme k samotnému období okupace a odporu našich občanů proti ní, musíme si uvědomit, co jí předcházelo.

Naplněním závěrů neblaze proslulé mnichovské konference byla rozbita jednota a narušena celistvost, suverenita i státní nezávislost československého státu. Na základě Mnichova byla pohraniční oblast českých zemí připojena k nacistickému Německu, v listopadu 1938 bylo odstoupeno Těšínsko Polsku a jižní oblasti Slovenska a Zakarpatsko připojeny k Maďarsku. Od Československa tak byla odtržena třetina území se 40 % průmyslu a velkou částí surovinové základny a s 33 % obyvatelstva, z toho 1 200 000 Čechů, Slováků a Ukrajinců.

Novojičínský okres patřil v roce 1938 mezi oblasti národnostně smíšené, se silnými českými menšinami. Národnostní problémy existující zde už od poloviny 19. století nabyly ostřejších forem po vyhlášení samostatné Československé republiky v roce 1918. Její existenci většina Němců na Novojičínsku neuznávala a hlásila se k tzv. Sudetenlandu se sídlem v Opavě. Novojičínsko bylo z hlediska hospodářského významu pro německou říši důležitou průmyslovou oblastí s množstvím průmyslových závodů (Studénka, Kopřivnice, Štramberk...) a s řadou významných dopravních tepen.

Mnichovská dohoda rozdělila československé pohraničí do čtyř pásem, která měla být postupně obsazena. Existovalo i tzv. „páté pásmo“, v němž měla hranici stanovit komise z Berlína podle výsledku plebiscitu. K Německu byly připojeny všechny obce soudního okresu Bílovec, Klimkovice, Fulnek, Odry a Nový Jičín (s výjimkou Hodslavic, Hostašovic, Mořkova a Veřovic) a většina obcí ze soudního okresu Příbor, dále z tehdejšího soudního okresu Hranice vsi Dub, Heřmanice u Polomi, Spálov, Luboměř, a Heltínov, ze soudního okresu Vítkov obec Klokočůvek.

Zcela v rozporu s původním prohlášením Hitlera o obsazení území, kde převažuje německé obyvatelstvo, byla zabrána i vyslovené česká města jako Kopřivnice, Štramberk a Příbor. Definitivní hranice stanovila delimitační komise během října a listopadu 1938. Konečná demarkační čára vedla na jihozápadě hranic okresu z Milotic n. B. mezi Starým Jičínem a Jičínou směrem na Hodslavice (byly vyňaty ze záboru), kolem Štramberčička na Červený kámen, Pískovnu a směrem na Kopřivnici, přes Sýkorec na Horní Sklenov, Hájovský dvůr až ke kóťe č. 317, odtud severovýchodně od Klokočova na Hončovu Hůrku, Petřvald, Košatku n. O. a Proskovice.

Města a obce, které připadly do záboru, byly obsazeny německými vojenskými jednotkami 10. října 1938. Byly strhávány české nápisy, orientační tabule a ničeno vše, co připomínalo ČSR. Česká obecní zastupitelstva byla rozpuštěna a rovněž činnost většiny českých spolků a organizací byla dále znemožňována a posléze zcela zakázána. Začala systematická germanizace českého obyvatelstva.

Ta pohroma přišla celkem náhle, nicméně už nějakou dobu lidé se znepokojením sledovali nebezpečné dění v našem pohraničí i nešťastný vývoj této otázky na mezinárodní úrovni. Počátkem roku 1938 odevzdal starosta města se třemi členy městské rady diplom českého občanství města Štramberka prezidentu dr. E. Benešovi. V rozhovoru s ním se nevyhnul některým ožehavým otázkám a z odpovědi vycítili velkou a vážnou situaci, která se ohromnou rychlostí na naši drahou republiku valila.

Začátkem října 1938 československý rozhlas v sedm hodin večer přinesl zprávu, že tzv. Sudety mají být postoupeny Němcům. Mezi nimi Štramberk z 99% český, Kopřivnice a Příbor“, vzpomínal později tehdejší štramberský starosta Vojtěch Michálek. „Ined najal jsem auto a jel se zástupci Kopřivnice a Příbora do Prahy intervenovat, dotazovat se, zda je možno, aby úplně české kraje byly přičleněny k německé říši. S tehdejším ministrem sociální péče p. Nečasem vypracovali jsme protesty, které jsme zaslali zahraničním konzulům Anglie, Itálie, Hitlerovi a jiným, ale ministr Nečas nedával tomu velké naděje a říkal, že Hitler se dal na pochod a neustane dřív, dokud nacismus nebude úplně zničen.“ Doma už se lidé obávali příchodu panovačným nacistů. Mnozí se stěhovali do vnitrozemí, úředníci opouštěli svoje místa, vedoucí různých organizací pálili spisy, brožury i knihy s protihitlerovským obsahem, lidé si je naopak schovávali a zazdívali.

A vskutku že měl se čeho lid v tomto kraji obávat, jelikož v lidu kořeny, které v letech 1905 — 1914 zapustil v tomto kraji prezident Osvoboditel profesor T. G. Masaryk, byly zapuštěny hodně hluboko. Lid zůstal ideám demokratickým věrný i přes veškerý útlak páchaný nacismem po čas okupace. Bylo málo těch, kteří se stali nevěrnými a násilí podlehli,“ vzpomínal tehdejší starosta. „Nadešel den, kdy měl býti Štramberk okupován. Několik příslušníků ze smíšeného manželství a Němci bydlící v našem městečku, činili přípravy, aby nacistické vojsko přivítali. Byl jsem vyzván jedním Němcem od NSDAP, Twarczykem, který pro radost nad okupací brzy zemřel, abych přivítal důstojníka, který okupanty vedl. V zástupu stálo několik Němců a jejich děti s fangličkami, na nich hákový kříž, několik zvědavých Čechů, takže z celkového počtu asi 3 600 obyvatel přibližně 50 osob se zúčastnilo, ostatní plakali v koutku v domácnosti.

Předstoupím před důstojníka a říkám po česku: „Pane, zde jste přišli do ryze českého kraje, kde lid vašemu jazyku nerozumí, lid je dobrý a doufám, že bude s ním zacházeno jako rovný s rovným“. Twarczyk přeložil toto do němčiny, hudba, která jela s nimi, zahrála několik německých pochodů, z města přešel Hofek s krávou a okupace byla zahájena. Brzy nato obyvatelstvo ucítilo „dobrotu“ nacismu...

České nápisy, plakáty, návěstní štítky — všechno české muselo být v krátké době odstraněno a ihned byly vydávány propustky přes hranice. Připomenu zde slova prosté robkyně Jaškové, když chtěla po starostovi Palatzkém propustku. Na jeho výtky, že má mluvit německy, mu nevinně a samozřejmě odpověděla, že ona je „jak ten firer — un enem a furt německy a ja zase česky.“ A to starosta netušil, že syn této staré, ale uvědomělé ženy, Karel, patřil mezi ty, kteří plánovali, co bude třeba dále proti okupantům připravit. Karel Jašek byl sečtělý dělník, byl knihovníkem české knihovny. Měl dobrý přehled o našich dějinách a sociálním pokroku a proto se vždy hlásil k těm, co za ně bojovali. Za svoji činnost byl později popraven.

Patron štramberských kamenářů

Bohumil Kresta

Těžba vápence na Kotouči byla zahájena po dostavění železniční tratě ze Studénky do Štamberka roku 1881. Dělníci se každé ráno shromažďovali v dřevěné boudě /baráku/ k „vyvolávání“ /prezentaci/. Pracovat se začínalo v 6 hodin V zimním období o něco později. Mnozí dělníci přicházeli o půl hodiny dříve a společně se před nástupem do práce před křížem modlili růženec. Podnět k tomu dali Jan Marek, Tomáš Socha, Alois Marek, Josef Marek a k nim se připojovali ostatní spoludělníci. Toto setkávání při modlitbě růžence připomněl ve své homilii O. Mons. František Lobkowicz biskup ostravsko-opavský na Velehradě při Národní cyrilometodějské pouti /2005/ jako příklad opravdivé víry v Boží ochranu a pomoc.

V roce 1883 přišel do Štamberka nový farář, P. Josef Nehudek. Když se seznámil s poměry ve farnosti a zdejší lidovou zbožností, navrhl kamenářům oddat se pod ochranu sv. Jana Křtitele a přijmout ho za svého patrona. Proč právě Jana Křtitele? Pohnutku k přijetí tohoto světce za patrona zavdalo tenkrát samotné pracoviště u paty hory s několika nedalekými jeskyněmi, což vytvářelo obraz krajiny podobné té, kde pobýval sv. Jan. P. Nehudek daroval kamenářům zarámovaný obraz tohoto světce, který kamenáři umístili pod kříž na čelní stěně v „baráku“.

Po čase byla vystavěna nová budova, ve které kromě kanceláří a ošetrovny byl také sál ke shromažďování dělníků. V sále byl umístěn nový, rozměrnější obraz svatého patrona, před kterým se modlili kamenáři, jak to dělávali dříve. Od doby, kdy měli svého patrona, přibyl do jejich kalendáře nový „svatojánský“ svátek, který zásluhou P. Rehudka byl uznáván také vedením závodu jako volný den. Tomuto svátku vždy předcházely velké přípravy a v předvečer slavení se na Zámku /Trúbě/ střílelo z mozdířů. O pořádek na ulici, kudy průvod procházel, dbal připomnělo, že příští den, 24. června, slaví kamenáři svůj svátek.

V den svatého Jana, ráno o půl deváté, se všichni zaměstnanci svátečně ustrojení v bílých košilích shromáždili v sále k modlitbě. Potom ozdobeni lipovým lístkem za kloboukem šli průvodem za doprovodu dechové hudby a trubačů do kostela. Odchod z lomu a příchod ke kostelu ohlašovala střelba z mozdířů. O pořádek na ulici, kudy průvod procházel, dbal za úhradu obecní strážník /policajt/.

Po slavných bohoslužbách se vrátili účastníci s průvodem a hudbou do lomu, kde obdrželi poukázky na jídlo a pití pro sebe i manželky jako náhrady za ušlý výdělek. Odpoledne byla lidová veselice tzv. „Kamenářský výlet“. Za nepříznivého počasí se slavnost konala skromněji v sále správní budovy.

Roku 1907 nechalo vedení závodu zhotovit kamenářům slavnostní prapor. Na zelené listu praporu je znak místních kamenářů a na bílém obraz sv. Jana Křtitele. Okraje listů praporu jsou v kombinaci livrejových barev pracovníků v kamenolomech, tj. zelené a bílé. Prapor byl roku 1947 svěřen pod záštitu farního kostela ve Štamberku.

Svatojánské oslavy se konaly někdy okázale, jindy skromně. Během obou světových válek se neslavilo. Náhradou dostávali zaměstnanci od závodu finanční příspěvek, tzv. „janské“, ale po každé válce byly oslavy zase obnoveny. Neoslavovalo se v den svátku, ale v neděli po svátku a to až do roku 1954, kdy byly všechny oslavy s náboženským původem zrušeny.

Po druhé světové válce bylo na území Štamberka opraveno několik historických památek. Mezi ně byly začleněny také kaple bývalé křížové cesty. Stalo se, že kaple nad hřbitovem se uprázdnila. Tehdejší vedoucí závodu KOTOUČ, pan Eduard Paloncy, dal návrh, aby do kaple byl umístěn obraz patrona kamenářů, sv. Jan Křtitel. Prostor kolem kaple byl opatřen lavičkami a celá kaple byla důstojně opravena. O zhotovení obrazu byl požádán místní rodák Vojtěch Petráš. Do kaple byl obraz umístěn a posvěcen koncem června 1952. Od té doby se kaple nazývala „Kamenářská“. Avšak roku 1967 při rozšiřování lomu byla zbouraná. O zajištění obrazu se postaral Vl. David.

Koncem sedmdesátých let požádal nás náš zeť o uložení obrazu sv. Jana Křtitele na půdě v nově vybudovaném domku. Obraz byl u nás uložen přes 20 let. Celou dobu o něj pečovala moje manželka.

Jednou nás navštívil p. Petr Pavlík — majitel budoucí botanické zahrady, která se bude je ve starém lomu nad Hraničkami — a požádal mne o seznámení s historií dobývání vápence ve Štramberku. Při rozhovoru jsem se zmínil o patronu zdejších kamenářů sv. Janu Křtiteli. Ihned na to zareagoval a řekl, že musí někde koupit obraz tohoto světce a umístit ho do kapličky, kterou k tomu účelu vybuduje. Řekli jsme mu, že obraz nemusí kupovat, že u nás jeden máme a přinesli jsme jej s manželkou ukázat. Obraz se mu velmi líbil a byl velice nadšený, když jsme mu řekli, že si ho pro tanto účel může vzít. Neopomněl jsem mu říci, že před tímto obrazem se zastavoval také služebník Boží Antonín Šuránek, kněz–dělník na Kotouči, kdykoliv šel kolem. P. Šuránek celá léta v dopisech do Štramberka nezapomněl připomenout, že 24. 6., na svátek patrona kamenářů sv. Jana Křtitele, bude na jeho ctitele pamatovat ve mši svaté.

Úmysl výstavby kapličky se několik let nedařil. Teprve letos s pomocí podniku KOTOUČ, hl. jeho ředitele ing. Boh. Volného, se uskutečnil. Obraz o rozměrech 1,3 × 1,7 m je umístěný do niky vysekané ve skalní stěně v prostoru arboreta. Slavnostně obraz požehnal Otec Mons. František Lobkowicz, biskup ostravsko–opavský 23. 6. 2005.

O propagaci obnovené svatojánské slavnosti se postaral pan Petr Pavlík za spolupráce podniku KOTOUČ a města Štramberka se starostou ing. Janem Sochou.

Autor obrazu malíř Vojtěch Petráš
a Otec Mons. František Lobkowicz,
biskup ostravsko–opavský

Starosta města ing. Jan Socha
a Otec Mons. František Lobkowicz,
biskup ostravsko–opavský

PRAMENY:

Podle vyprávění: Johany Sochové /1861—1942/, manželky Tomáše Sochy /1862—1920/ a Josefa Sochy /1864—1958/. Oba patřili mezi první dělníky od zahájení otvirkových prací v lomě KOTOUČ.

Adolf Jašek /1880—1952/ „Kronika vápencového lomu Kotouč“, rukopis z roku 1938.

Páter Šuránek — dělník

Bohumil Kresta

část I.

„V roce 1996 (5. července) uplyne 70 let od kněžského svěcení P. Šuránka. Z popudu jeho přátel a se souhlasem O. arcibiskupa Mons. Jana Graubnera má být P. Šuránkovi odhalena pamětní deska na kapli (návrh ing. Mgr. arch. Tomáš Černoušek) na Blatnické hoře o hlavní svatoantonínské pouti v neděli 16. 6. 1966. Slavnost bude spojena se symposiem o této osobnosti a o kněžství vůbec v úterý dne 4. 6. 1966 v olomouckém Kněžském semináři.

Nezávisle na těchto počínech byla již dne 27. 8. 1995 odhalena pamětní deska ve farním kostele ve Štramberku, kde pracoval jako dělník v letech 1955—1962.“

Z dopisu Arcibiskupství olomouckého, 14. 12. 1995

Mé vzpomínky na Pátera Šuránka, jako na dělníka ve štramberském kamenolomu, mohly by se vám zdát velmi nadsazené. Proto nechť promlouvá také Páter Šuránek prostřednictvím své korespondence i svých veršů.

Při loučení Pátera Šuránka se Štramberkem, které se uskutečnilo v úzkém kruhu členů mužského kostelního sboru tehdejší starosta sboru ve svém projevu mino jiné k P. Šuránkovi řekl: „Snad Vám při Vašich předešlých návštěvách Štramberka ani na mysl nepřišlo, že po letech, z dopuštění Božího, Vás nevěrici lidská společnost postaví na tato místa.“ Páter Šuránek za projev poděkoval, ale k této části zaujal naprosto nesouhlasné stanovisko, k čemuž se ještě vyjádřil v dopise kde mimo jiné napsal: „*Snad se Vás bolestně dotkla má poznámka o tom, že jsem nebyl zařazen do štramberského lomu 'nevěrici lidskou společností'. Jde mně o to, abychom všichni vždy a všude 'stáli v pravdě', neboť Bůh je Pravda. Když mně bylo řečeno, že si mám volit světské povolání, volil jsem Štramberk.*“

V závodě Kotouč byl nějaký čas před příchodem P. Šuránka zrušen pracovní tábor novojičínské věznice, který tam přežíval ještě z doby války. Odsun vězňů a stále se zvyšující potřeba vápence pro hutě a stavebnictví byly dva činitelé vyžadující zvýšení počtu pracovníků. Proto byl závod zařazen do organizovaného náboru pracovních sil na úrovni dolů. To byl také důvod, proč Páteru Šuránkovi bylo jako jedno z možných zaměstnání nabídnuto pracovat v tomto závodě.

Lom Kotouč volil bez dlouhého zaváhání. Už z dřívějších dob znal Štramberk, jeho lid i těžkou práci „kamenářů“. Pracovat v tomto závodě si zvolil, jak mi řekl, proto, „aby dokázal těm, co o kněžích hovoří jako o „*darmojedech vyhýbajících se práci, kteří žijí z lidské hlouposti, aby tito lidé se přesvědčili, že kněží se žádné práci nevyhýbají, práce se nebojí a dokážou se práci také uživit. Kněží, jak řekl, mohou mít upracované, mozolnaté ruce, ale vždy musí mít čisté a šlechetné srdce. To je nutné těmto lidem dokázat jediné poctivou a svědomitou prací.*“

Páter Šuránek znal horu Kotouč nejen jako lom, ale také jako poutní místo, na kterém od věků byl uctíván sv. Kříž, kam putovaly zástupy kajících poutníků ze širokého okolí, horu, na které dříve stávaly dva kostely, kde o poutích na svátky Nanebevstoupení Páně a Povýšení sv. Kříže přistupovaly, jak praví kroniky, tisícové zástupy věřících ke Stolu Páně. Kostely byly zrušeny, ale kříž na hoře stojí stále a poutníci, třebaže ne v takovém počtu, putují k němu dosud. U kříže k poutníkům promlouval také příborský kaplan Páter Ant. C. Stojan. Tady poželnal tenkrát ještě čtyřlétému chlapci, pozdějšímu svému spolupracovníku, cyrilometodějskému misionáři Páteru Adolfu Jaškovi. Štramberk byl rodištěm jeho věrného přítele z kněžských studií Pátera Petra Sochy, s nímž tady prožil ne jeden prázdninový den. Poznal tu také několik nevšedních lidí, na které rád vzpomínal.

Jednou při cestě z provozu do správní budovy setkala se moje manželka s mužem, který s omluvou ji na tu dobu nezvykle slušně požádal o informaci, kde by se mohl v závodě přihlásit o práci. „Tak máme společnou cestu“, odpověděla manželka, a zavedla ho na kádrové oddělení. Doma pak vyprávěla své dojmy ze setkání s tímto výjimečným člověkem. Příští

den — po nahlédnutí do jeho osobní karty — telefonicky mi sdělila, že jde o duchovního, doktora Šuránka, který nastoupil práci v provozu lomu. Bylo to 27. října 1955. Pracoval jsem v závodě ve strojní údržbě a moje manželka v administrativě. Druhého dne jsem P. Šuránka navštívil na jeho pracovišti. Vzájemně jsme se představili a dodal jsem, že pokud bude něco potřebovat, může se na mne s důvěrou obrátit. Tak proběhlo naše první setkání.

Páter Šuránek nastoupil do závodu v době rozrůstání nové techniky, která do značné míry měnila nejen výrobní technologii, ale také myšlení lidí. Povšimněme si odlišnosti tehdejšího různorodého pracovního osazenstva. K jádru, které tvořili staří, poctiví „kamenáři“, skromně se přidružovali občané německé národnosti ze smíšených manželství z blízkého i vzdálenějšího okolí. Další skupinou byli někteří propuštění vězňové ze zdejšího bývalého pracovního tábora, kteří většinou pocházeli z řad válečných ztroskotanců, a k nim se přidružili vychytralci, kteří nastoupili do podniku jen proto, že jim doba tady dávala nemalé materiální výhody odměnou za znehodnocování práce starých, poctivých a svědomitých zaměstnanců. Poslední dva jmenované „elementy“ zasévaly na pracovištích sobectví, nenávisť, hrubost a ateismus, což podstatně ovlivňovalo myšlení hlavně v řadách mladší generace a potom celý pozdější společenský vývoj v podniku.

Vyjmenované společenské přeměny dennodenně více zasahovaly do života letitých kameňáků, bouraly jejich vžitý mravní řád a proti jejich vůli zaváděly na pracovištích dravost a bezohlednost, pod rafinovanými hesly „o budování lepších zítřků“, za kterými se skrývalo sobecké „urvi co můžeš“. Krutost a nešetrnost vůči starším a fyzicky vysíleným spolupracovníkům mnohdy neznala mezí. Ti, kteří nestačili danému tempu, protože jejich síly byly již v minulosti odčerpané, byli z této nemorální soutěživosti odsunuti na okraj společenských zájmů. A do víru těchto změn nastupuje do závodu pracovat Páter Šuránek.

Páter Šuránek nastoupil na expedici vápence do „velkého tunelu“, jak bylo toto pracoviště nazýváno. Tam pracoval při posunu železničních vozů ve dvousměnném provozu. Práce tady nebyla fyzicky příliš namáhavá, ale pracoviště se nacházelo ve skále, kde byl průvan, vlhko, hluk a prach. V mezičase mezi jednotlivými vlaky prováděl se na pracovišti úklid a různé jiné práce. Jako jedna z nich bylo zanést opotřebované nářadí na opravu k nám do dílny. Tyto opravy procházely také myma rukama, takže jsem byl v častém styku s tamními pracovníky. Mezi ně přibyl i P. Šuránek.

Když se P. Šuránek rozhodnul pracovat v lomu, byl na všechny těžkosti, nesnáze i strádání s tím spojené skutečně připravený. Věděl kde nastupuje a co může očekávat. Šel odhodlaně s dobrým předsevzetím i s nadějí. Po týdenní práci v závodě dal mi v dílně obrázek se sv. Antonínem a na rubu připsal:

*„Pro milého nic těžkého, nejmilejší Ježíši!
Ať se blíží bouře zlého, přijdou muka nejvyšší!
S tebou vše a pro tebe, pro Marii, pro nebe!
S tebou vše a pro tebe, pro Tvou církev, pro nebe“.*
A pokračuje:
*„Maria pomáhá, milosti vymáhá,
nesčetným pomohla již!
Marii zavolej, důvěru pevnou měj,
ona ti ulehčí kříž! Ona všem ulehčí kříž!“*

3. 11. 55 P. Š.

Těmito slovy vyjádřil P. Šuránek své pevné odhodlání s pomocí Boží a přímluvou Panny Marie zápas vybojovat a zvítězit. A nám dodal do každodenního boje odvalu a povzbuzení.

Vladimír Baar

Josef Adamec

„... *Vývoj středoevropského prostoru se dlouhodobě vyvíjel ve vazbách s německy mluvícími zeměmi. Zárodky národních států Čechů, Poláků a Maďarů spadají do 9. — 10. století, ale Slováci a Slovinci se vlastní státnosti dočkali až na konci 20. století. Geografická poloha dlouhodobě ovlivňovala vzájemné geopolitické vztahy... Přelom 80. — 90. let 20. století znamenal konec komunistických systémů ve střední Evropě, ale také začátek obtížné přeměny od centrálně řízeného hospodářství k obnově tržního systému. Tento dlouhodobý proces provázeli v jednotlivých zemích velké problémy sociální (zvyšování nezaměstnanosti, rozkrádání privatizovaného majetku, neschopnost či nechuť části obyvatel přizpůsobit se novým podmínkám a převzít odpovědnost za vlastní osud apod.) nebo politické (hledání politické orientace, problémy s přijímáním nových zákonů, netrestání komunistických zločinů atd.)...*

...*Žádný evropský stát neprošel tak složitým politickým a územním rozvojem jako Polsko...*“ Autor věnuje pozornost jednotlivým státům střední Evropy od jejich vzniku před více než deseti stoletími, všímá si jejich vývoje i historických mezníků v průběhu této doby, vzájemných vztahů, ale i současné situace. Činí tak poutavým způsobem, který určitě zaujme čtenáře, především studenty, jimž je kniha určena. Jako učebnici pro střední školy ji v roce 2002 vydalo nakladatelství České geografické společnosti pod názvem *Hospodářský zeměpis s podtitulem Regionální aspekty světového hospodářství*. Publikace seznamuje s ekonomickým vývojem nejen evropských států, ale stejně podrobně si všímá i států afrických, amerických, asijských i mnoha států ostrovních.

Autor knihy, štramberský rodák Vladimír Baar v úvodu říká: „...*Rozvoj lidské společnosti trvá ve srovnání s existencí planety Země nepatrný časový úsek. Přesto lidé dokázali velmi výrazně změnit její tvář. Veškerá činnost člověka probíhá v reálném čase a v určitém prostoru, který se v důsledku lidské aktivity nesmírně rychle mění. Lidé už vědí, že nemohou Zemi jenom brát její suroviny, ničit přírodní krajinu, aby mohli stále zvyšovat produkci... Dobrý hospodář musí počítat s tím, že po něm přijdou další generace, které také budou muset na této planetě žít. Vývoj na Zemi je však velmi nerovnoměrný...*“

Tato slova svědčí o fundovaném postoji autora, který ví o čem mluví a píše. Mnohé státy poznal z vlastní zkušenosti, poznal jejich tradici, viděl i jejich současnou situaci. Jeho rodové kořeny jsou však hluboko zapuštěny do rodné štramberské hroudy. Narodil se v roce 1953 rodičům Vladimírovi Baarovi a Elišce, dc. Jana Rýdla a Boženy roz. Hyklové. Rod Rýdlů i Hyklů je ve Štramberku usazen před rokem 1700, rod Baarů (někdy Bahrů, Bárů) lze považovat za snad druhý nejstarší rod ve Štramberku, který je dnes už tak rozkošatělý, že se těžko hledá vzájemná spřízněnost mezi jeho jednotlivými větvemi. První dosud známý předek Jakub Baar se ve Štramberku usadil pravděpodobně před rokem 1600!

Vladimír Baar se však narodil asi o 360 let později a s podvědomým pocitem sounáležitosti k mnoha generacím předků se dnes považuje za štramberského patriota — ostatně ve svých životopisech v publikacích *Kdo je kdo?* zásadně uvádí Štramberk jako rodnou obec, i když se jako většina Štramberáků jeho generace narodil v novojičínské nemocnici. A když posílá do zahraničí svým kolegům pozdravy, nikdy neopomene poslat pohlednici malebného Štramberka — a pokud přijedou na návštěvu, tak je samozřejmě „protáhne“ Štramberkem a okolím.

Vyrostl pod Palárnou, kde na Horečce a okolo bývalých vápenek prožil s jinými štramberskými kluky své dětství. Poznával tak různá štramberská zákoutí, seznamoval se i se štramberskou minulostí.

Ale hlavně ho bavilo poznávat širší svět, daleké kraje, ale o nich mohl jenom číst nebo je hledat v atlase. Nejraději měl cestopisy Hanzelky a Zikmunda, nejvíce ho však lákal ostrovní svět Oceánie, o němž psal Miroslav Stingl. Cílevědomě se přihlásil na příborské gymnázium

a po jeho úspěšném absolvování na bratislavskou Univerzitu Komenského, kde získal titul Mgr. v oboru geografie. Tátu možná trochu mrzelo, že se „nepotail“, že nezdědil ten vztah k motorům, montáži a jisté technické dovednosti, nebránil však synovi v jeho zálibách a zájmech. A dobře udělal.

Dnes je z obvyčejného štramberského kluka vysokoškolský učitel a vědecký pracovník, který ke svému jménu zaslouženě řadí tituly Doc., RNDr. a CSc., které postupně získal na pražské Karlově univerzitě a banksobystrické Univerzitě Matěje Bela. Několik let byl vedoucím Katedry sociální geografie a regionálního rozvoje na Přírodovědecké fakultě Ostravské univerzity, v roce 2003 ho Akademický senát zvolil na tříleté období do funkce rektora této mladé, ale rychle se rozvíjející univerzity s téměř 8 tisíci studenty. Práce vysokoškolského učitele zahrnuje i vystoupení na mezinárodních konferencích a sympoziích, z titulu své funkce se setkává s rektory nejen českých vysokých škol, s velvyslanci, politiky, umělci. Zůstává však stále tím skromným a přístupným člověkem, takovým, jakého jej znali jeho spolužáci a známí z dřívějších let.

Jako univerzitní učitel vede i své studenty nejen k poznávání světa, ale prohlubuje u nich vztah i ke své domovině. Nezapomíná ani na svůj rodný Štamberk a nabízí jim i „štamberskou tematiku“ při zpracování jejich diplomových prací. Určitě by prospělo kopie těchto prací soustředit ve Štamberku.

Středem jeho pozornosti však není jenom geografie. Zajímá se i o historii, vexilologii a heraldiku, kompenzaci duševní činnosti je pro něho práce na zahradě u rodinného domu v Tiché, kde se usadil. A není to zahrada malá — na zhruba 30 arech pěstuje více než šest stovek různých cizokrajných keřů a stromků doplněných stovkami skalniček a trvalek. Mnohé z nich vypíplal ze semínek přivážených ze svých cest, jiné nakoupil, nařízkoval nebo narouboval. A aby zahrada vypadala k světu, tak do ní navozil tuny kamení — jak jinak než štramberské země.

V dobách, kdy to s cestováním bylo složitě, procestoval všechny východoevropské země — podařilo se mu dostat i do ruského Dagestánu při Kaspickém moři, projet tehdy ještě kvetoucí Čečensko a další kavkazské oblasti. V 90. letech vyrazil s bývalými studenty do tajemné Albánie, koncem tisíciletí se v rámci řešení grantu Ministerstva zahraničních věcí dostal až na Dálný východ Ruska — mimo jiné navštívil Kamčatku, Sachalin i kuriózní „ruský Izrael“ — Židovskou autonomní oblast. V roce 2001 se mu podařilo uskutečnit dávný sen — vyrazil na čtyřměsíční studijní a expediční cestu do jižního Tichomoří, při níž navštívil Nový Zéland a řadu exotických ostrovů Melanésie a Polynésie. Konečně spatřil na vlastní oči ty malé tečky na mapě Oceánie, které dosud znal jen ze Stinglových cestopisů — Vanuatu, Fidži, Samou, Tokelau, Tongu, Niue nebo Rarotongu a Aitutaki v Cookových ostrovech. Všude našel domorodé vesnice i moderní městečka, malé venkovské školy i překrásnou Univerzitu Jižního Pacifiku s filiálkami ve 12 státech. I v tom odlehklém světě potkal krajany — na Vanuatu dokonce jedinou zdejší Češku pocházející z Ostravy. Inu svět je v éře globalizace skutečně malý, i na miniaturním Aitutaki mezi pouhou desítkou turistů v letadle tvořili polovinu Čechokanadané... A na Americké Samoi mu samoánský celník odpustil poplatek jen proto, že z televize znal prezidenta Havla a připadal mu jako báječný člověk. Velmi ho potěšili na odlehlých ostrůvcích Tokelau, kam ročně přijede jen pár desítek turistů na jachtách nebo nákladní lodi (na jedné takové tam ze Samoy doplul) — zdejší úředníci nenašli v záznamech, že by tam kdy přijel nějaký Čech.

„...Vývoj lidstva ukazuje, že národy a jejich státy mezi sebou nepřetržitě bojovaly o nová území a zdroje bez ohledu na uznávanou víru. Boje mezi příslušníky různých náboženství se však často vyznačovaly i jinými aspekty — a to právě bojem o víru, o osvobození posvátných míst apod. Časem se každá původně jednotná víra začala štěpit na různé směry a války o víru vstoupily i dovnitř jednotlivých civilizací... později přibýlo válek za vytvoření národních států spojených s konflikty o ztotožnění hranic státních a národních. Poslední fáze pak vkročila i dovnitř států a národů o charakter státu a společnosti (občanské války)“...zmiňuje autor v jedné úvodní kapitole a dodává, že „...vývoj ukazuje, že kde jsou problémy ve vztazích mezi národy a státy, kde mezi nimi neexistuje soulad nebo aspoň rovnováha, tam vznikají zóny nestability a potenciálních konfliktů...“

O tomto problému pojednává Vladimír Baar ve své zatím poslední knize *Národy na prahu 21. století — emancipace nebo nacionalismus?*, vydané nakladatelstvím Tilia v roce 2002. Kniha přináší podrobné analýzy o národech dnešního světa, jež dlouhodobě hledají cestu jak se prosadit na mezinárodní scéně či usilují o obnovení nebo vytvoření vlastního státu.

Určitě stojí za připomenutí alespoň několik dalších titulů, které vydal sám nebo ve spolupráci s jinými:

Už v roce 1987	<i>Regionální geografie světadílů a oceánů</i>
1991	<i>Evropa, doplněk k učebnici Zeměpis pro 6. roč. základních škol</i>
1997	<i>Zeměpis světadílů, oceánů a Ruska</i>
2001	<i>Politická mapa dnešního světa</i> — obě poslední knihy vydala Fortuna jako učebnice pro 8. a 9. roč. základní školy a pro nižší ročníky víceletých gymnázií

Vladimír Baar působí na Ostravské univerzitě 20. rok a za tu dobu přednášel řadu předmětů — zavedl do „ostravské geografie“ předmět mezinárodní vztahy, postupně však řadu předmětů přenechal mladým kolegům na rychle se rozrůstající katedře a specializoval se na kulturní a historickou geografii, regionálně potom na Rusko, Asii a Oceánii. Vychoval více než stovku diplomandů, z nichž někteří se v praxi výrazně prosadili — např. v diplomatických službách, jako úspěšní podnikatelé v cestovních ruchu nebo vydavatelství, jeden se prosadil jako žurnalista v CNN, jiní se připomenou ze služebních cest z různých koutů světa, desítky pracují na úřadech státní správy i samosprávy, jiní učí a předávají geografické vědomosti dalším generacím. S nimi se Vladimír Baar setkává na odborných seminářích, které pro ně celá léta připravuje, znají ho však i učitelé z jiných krajů a na Slovensku, kam se svými přednáškami jezdí. Ale znají ho také jako autora více než dvou desítek titulů skript, učebnic zeměpisu pro základní i střední školy — byl prvním autorem, který již v roce 1990 reagoval na změny a napsal „novou“ Evropu, které se ve čtyřech vydáních prodalo přes 300 tisíc výtisků.

S ohledem na profesní zájmy prosadil specifické pojetí „ostravské“ geografie směrem k politickým vědám a mezinárodním vztahům. V roce 2000 dosáhl akreditace nového studijního oboru nazvaného „Politická a kulturní geografie“, který má bakalářský, magisterský a nové i doktorský stupeň. Zajistil pro studenty externisty výuku všech hlavních evropských jazyků, ale také asijských jazyků, protože je přesvědčen, že jejich znalost absolventy výrazně zvýhodní na mezinárodním trhu práce. V současné době připravuje v kooperaci s ostravskými lingvisty další zajímavý obor: mezinárodní geografická studia. V něm už bude část výuky zajišťována v cizích jazycích.

Na soukromé cestování při rektorské funkci moc času nezbyvá, kompenzují mu to však pracovní cesty, jejichž cílem je rozšíření mezinárodní spolupráce Ostravské univerzity — v květnu 2005 to byla cesta do Vietnamu, v červnu do Japonska, zájem o spolupráci projevili v exotickém Kamerunu, na Kapverdách, na Tchajwanu — ale nejdříve se musí vše připravit přes internet a to vyžaduje čas. Avšak první vietnamští studenti již na Ostravské univerzitě od loňského roku studují a rektor Vladimír Baar věří, že se podaří přilákat studenty i z dalších zemí, a že ostravští studenti vedle evropských zemí brzy vyrazí i na další kontinenty.

Vladimír Baar se právem řadí mezi ty, kteří Štrambersk proslavili a propagovali v dávné i nedávné minulosti. Navazuje na řadu národopisných i vědeckých pracovníků, kteří se ve Štrambersku narodili či dlouhodobě žili. I současníci by měli vědět, že do jejich řad patří rodák, který ve svém poměrně krátkém životě už něco dokázal a který Štrambersk důstojně reprezentuje.

Je jenom dobře, že ve stínu štramberské Trúby přibývají takoví rodáci, kteří svými znalostmi a svým dílem překročili hranice města, jehož věhlas šíří doslova po celém světě. A je dobře — že jako v případě Vladimíra Baara — se jedná o Štramberáka střední generace, který může ještě hodně dokázat.

Věrme, že tomu tak bude.

Co čeká ještě ve Štamberku na probádání?

Bohumil Kresta

Koncem června roku 1965 navštívil nás náš rodinný přítel P. Bohuslav Juroška a přinesl nám záznam z návštěvy Štamberka jednoho člověka — proutkaře.

Ten prohledal prostor bývalého hradního kostela (jeho zbytky) a pomocí jakéhosi proutku určil:

1. že na místě hned napravo od schodů je nějaká hrobka či hrob,
2. že v prostoru za kostelem směrem k hradu až k zídce jsou 4 řady hrobů,
3. že od staré věže kolem hradby směrem k hradu je jakási podzemní chodba či tunel.

Ve farním kostele sv. Jana Nepomuckého na náměstí určil hrobky:

1. na prahu kostela do žebračky,
2. mezi bočními oltáři uprostřed lodi,
3. pod stupni hlavního oltáře,
4. pod bočním oltářkem P. Marie Čenstochovské /na evang. straně/
5. v sakristii pod skříní, u níž se kněz obléká k bohoslužbě.

K tomu se dodává:

V areálu starého kostela byl pohřben r. 1664 prvý farář štamberkský Melichar Wobsa a snad i Florian Jan Heeger /1657?/.

V novém kostele na náměstí byli pochováni:

1. Arnošt Jan. Fibrich, zemřel r. 1735,
2. Ondřej František Pontz, utonul r. 1754,
3. František Wach, zemřel r. 1766,
4. Jan. Flor. Jahn, zemřel 1780 a byl pohřben poblíž oltáře P. Marie,
5. Ignac Marek, městský písař, rektor školní, varhaník, zemřel r. 1767 a byl pohřben ve farním kostele, patrně v té žebračce.

Tolik P. Boh. Juroška.

V roce 1967 přišel do Štamberka opravář a ladič varhan p. Egon Seidel s pí. Skořepovou. V přátelském rozhovoru se mi a manželce světili, že se ze zábavy zabývají také podzemními „poklady“ ukrytými pod prostorem kostela i v jeho blízkosti, k čemuž používají pružinové virgule.

Seznámil jsem je s pověstí o podzemní chodbě vedoucí z hradu směrem ke staré věži. Dlouho jsme se nerozhodovali a příští neděli 23. 4. ještě s několika přáteli, kteří také o věc měli zájem, jsme se vydali na zahradu za farou ke staré věži. Tam pan Seidel prozkoumal okolí staré věže a v jednom místě směrem k hradu zjistil nějaký podzemní prostor. Pokračoval v pátrání až ke křovinám pod hradem. Za ním jsme trasu vyznačovali žluté označenými ocelovými kolíky. Z vyznačené trasy jsme bezpečně vysledovali rovný směr skalní „chodby“.

Hoši s velkým nadšením se dali do odkrývání zeminy, ale bohužel tehdejší duch. správce jim zakázal v práci pokračovat.

Dalším zajímavým nálezem p. Seidela bylo objevení hrobu nebo hrobky v bočním vchodu do kostela sv. Kateřiny, v tzv. žebračce.

To dokazuje, že ve Štamberku je ještě mnoho neprobádaného, ale doufejme, že i tomu se v budoucnu bude někdo věnovat.

Egon Seidel, Bohumil Kresta
se synem Bohumilem a Josef Marek

Z Kroniky Svazu skautů R. Č. S. Štramberk, I. oddíl

Zdeněk Bár (br. zapisovatel)

část II.

Slib skautský našich nováčků složen dne 16. dubna 1922

Na prostranné louce p. Hornicha, jež vklíněna jest v les — Libotín, rozkládá se skautský tábor. Chudičky — jen čtyři stany, ale skautů tam plno, všichni se veselí — i sama příroda jasně se jich veselím. Po předcházejících krásných dnech, opět den slunečný — slunce, které my tak milujeme splácí nám naši lásku. Smívá se na nás — opaluje naše těla, která vězí v nejjednodušším úboru i nejpraktičtějším — v plavkách. A kol nás les, množství vysokých stromů zachovává klid, ni nejslabší vánek nezavěje, celá příroda zdá se že svým mlčením chce ještě více posvětit svatost našeho slibu — naši přísahy, již má doprovoditi velebné ticho celé přírody. Všude viděti skauty pilně pracovati. Tu dostavují stany, nosí dříví k ohni pod kotlík, vyměřují závodní dráhy, vše přesně a rádi. Ale brzy jest tábor opuštěn. Jen tři bratři zůstávají, aby chránili náš malý majetek, naše příbytky. Ostatní odcházejí, aby odpoledne byli svědky slibu nováčků.

Na náměstí ve Štramberku scházejí se odpoledne bratři skauti v krojích. Z naší klubovny — staré školy vychází 18 bratrů. Na povel rychle se radí a brzy odcházejí, seřazeni v trojstupy, k Libotínu. Tam přicházejí za nimi i bratři z 2. oddílu kopřivnického a náš br. vůdce M. Socha. Zatím již v táboře mizí kroj skautský, bratři oblékají se opět v plavky, cvičební úbory skautské.

Povel k nástupu! Bratři tvoří půlkruh — uprostřed stojí br. vůdce, aby ještě naposled promluvil k nám před slibem. Nemluví dlouho, ale za to věcně — dobrovolně skládáte slib, tedy třeba jej plnití, uvědomiti si, že všechny ty skautské příkazy jsou jen pro vlastní dobro — zní do duší nováčků. „*Prekáží někomu něco, aby složil slib? Nerozuměli jste něčemu, co uloženo v ideách a zákonech našeho života?*“ táže se všech. Nikdo neodpovídá, však nebojí se. Bratr vůdce vyzývá, aby složen byl slib. Již přistupuje br. vůdce první družiny s Jalůvkou Al., jenž jest též nováčkem. „*Slibuji na svou čest, že budu milovati svou vlast Č. S. R., sloužiti jí v každé době, zachovávatí zákon skautů a povinnosti vlastní, zachovávatí povinnosti k bližnímu a vykonati každý den aspoň jeden dobrý skutek.*“ slibuje nováček, br. vůdce podává mu přátelsky ruku, upřímně ji potřásá, zástupce vůdce připíná nováčkovu odznak a br. vedoucí družinové pásky. Nováček vrací se ke své družině, ale přeměněn, v duši chce zpevniti své úsilí plnití náš slib, na prsou nese velký náš odznak, veřejně bude se hlásiti k našemu hnutí, chce se dáti kontrolovati veřejnosti.

Nastupují další bratři ke slibu. Někteří vážně, tiše, jiní hlasitě, ale ne vyzývavě skládají přísahu přírodě. Za krátkou dobu složili všichni slib, stali se skauty. Celkem složilo slib 13 bratrů, zachovejmež jich jména: Br. Jalůvka Alois, Svoboda Bohuslav, Jurák Vladimír z I. družiny, Jalůvka Štěp. z II. družiny, Raška Petr IV., Mikušek Robert IV., Mikušek Ignác, Janek Fr. III., Svoboda Val. IV., Janek Rob. IV., Bár Jos. III., Bár Bed. IV., Jurák Rud. IV.

Ale u nás nejen má právo vážnost, ale i veselost. Spojiti obojí, toť naším úkolem. Vykonalí jsme vážný akt — slib, nyní radujeme se z moci, síly léčivé přírody. Závodí, jak nás nadchne to slovo. U startu k běhu nastupují již bratři, kteří zvítězili nad ostatními, vždy v stejné družině. Za každou družinu 1 bratr v běhu na 100 m. Nejprve starší 15-ti let, pak mladší. Na to chůze na 200 m. Zatím přiblížila se již doba svačiny. Do tábora k jídlu — s veselím pouštíme se do svačiny, ale ta dlouho netrvá. Nastupuje se k novým závodům — přetahování lanem. I. družina nastupuje proti II., III. proti IV. družině. Vítězí dvakrát I. družina nad II., IV. nad III. družinou. Mají býti ještě skoky, ale my musíme za nedlouho domů, a ještě jsme nehráli. Proto odpočinek a již hraje me. Tu plížená, brzy pak zápas dvou bratrů, kteří mají zavázány oči, čas rychle ubíhá, v tom přichází jeden bratr z lesa a oznamuje, že bratr Mikušek náš zlomil si v lese ruku. Překvapuje nás to, hra ustává, rychle běží 3 bratři Lacka, Bár, Rýdel do lesa, nalézají nemocného, ale marně hledají zlomeninu. Bratr Mikušek zdravý úplně, ale my cvičíme se v prvé pomoci. Naše šátky, jež nosíme kol krku se uplatňují, můžeme dáti ruku do závesu, rychle odnášíme „nemocného“ do tábora. Ruka zlomená dána do prkýnek z kůry stromové, sestrojena z tyčí a pokrývek nosítka a náš bratr mohl by ihned být odnesen k lékaři. Bohudík, on je zdrav, nosíme ho tedy aspoň kol tábora. První pomoc procvičena, zatím však zmizela naše státní vlajka. My zabráni v léčení, nepozorovali jsme to. Nyní nastává honba za uprchlíkem. Brzy zajat a přiveden do tábora. Ale bratr Vogel, jenž byl uprchlíkem, nepěkně se zachoval, vyslovil i nějakou nadávku. Bylo nutno ho potrestati, a již kotlík vody, kterou on má tak rád, smačel jeho tělo. Ale on si z toho nic nedělá a my chceme pokračovati ve hře. Zatím nepozorujeme, že slunce téměř zapadá. Rychle do šatů, nastupujeme v řadu, dáváme „s Bohem“ tábořišti a ubíráme se domů, radujíce se z přírody a těšíce se na zítřek. V pondělí 17. 4. ráno o 1/2 8. vyrazíme na Hukvaldy, kdež pobudeme celý den. Tedy dnes „s bohem“ tábořišti, zítra „na shledanou“ bratřím a znovu chochati se z krás přírody, jasu našeho — slunce!

Přípravy ku slibu: Stavění stanů (autor fotografií neznámý, text Zdeněk Bár)

Pamětní list

u příležitosti obnovy kamenářské kapličky sv. Jana Křtitele.

Botanická zahrada Štramberk.

Dne 23. června 2005
požehnal
Monn. František Václav LOBKOWICZ,
biskup ostravsko-opavský,
obraz sv. Jana Křtitele,
patrona štramberkých kamenářů.

